

**Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky**

**SVĚT KNIH JOSEFA LADY
PRO DĚTSKÉ ČTENÁŘE**

The world of the children literature by Josef Lada

Jana Horáčková

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce: odb. as. PhDr. Petr Hora, PhD.

Olomouc 2007

Děkuji PhDr. Petru Horovi, Ph.D., za odborné vedení a pomoc při zpracování této diplomové práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala sama s použitím uvedených pramenů.

Diplomová práce Svět dětských knih Josefa Lady obsahuje 133 584 znaků.

.....

V Olomouci dne

ANOTACE

V diplomové práci jsem nejdříve podala základní charakteristiku literatury pro děti a mládež v aplikaci na dětskou tvorbu Josefa Lada. Poté jsem se krátce zabývala Ladovým životopisem, kde jsem uvedla nejdůležitější události jeho života vzhledem k jeho dětské tvorbě, přičemž jsem větší důraz položila na období jeho dětství. Následně jsem charakterizovala Ladovu dětskou tvorbu, kde jsem se zabývala nejen jeho dílem slovesným, ale také výtvarným. V poslední části této práce jsem na třech základních školách a na jednom víceletém gymnáziu provedla výzkum povědomí o Ladovi a jeho díle, jehož ne příliš povzbudivé výsledky jsou uvedeny v závěru této diplomové práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Josef Lada, Hrusice, literatura pro děti a mládež, říkadla, pohádky, ilustrace, výtvarné umění, kocour Mikeš, Bubáci a hastrmani, Pohádky naruby/Nezbedné pohádky, Alena Ladová, Otakar Chaloupka, Jaroslav Voráček, Vladimír Nezkusil

OBSAH

1. Úvod	7
2. Literatura pro děti a mládež	8
3. Josef Lada	14
4. Ladova dětská tvorba	18
4. 1 Říkadla	18
4. 2 Pohádka	20
4. 2. 1 Mikeš	22
4. 2. 2 Pohádky naruby/Nezbedné pohádky	23
4. 2. 3 Bubáci a hastrmani	24
4. 3 Ilustrace	24
5. Výzkum povědomí o Josefu Ladovi a jeho díle u žáků základních škol a nižšího stupně víceletého gymnázia	27
5. 1 Zvolené základní školy	27
5. 2 Dotazník	27
5. 3 Základní škola svaté Voršily v Olomouci	31
5. 3. 1 Cíle a metody výzkumu	31
5. 3. 2 Výsledky výzkumu v jednotlivých třídách	32
5. 3. 3 Výsledky výzkumu na Základní škole svaté Voršily v Olomouci	39
5. 3. 4 Závěr z výzkumu na Základní škole svaté Voršily v Olomouci	42
5. 4 Základní škola v Kořenově	43
5. 4. 1 Cíle a metody výzkumu	43
5. 4. 2 Výsledky výzkumu v jednotlivých třídách	44
5. 4. 3 Výsledky výzkumu na Základní škole v Kořenově	53
5. 4. 4 Závěr z výzkumu na Základní škole v Kořenově	56
5. 5 Biskupské gymnázium v Brně	56
5. 5. 1 Cíle a metody výzkumu	57
5. 5. 2 Výsledky výzkumu v jednotlivých třídách	57
5. 5. 3 Výsledky výzkumu na Biskupském gymnázium v Brně	68
5. 5. 4 Závěr z výzkumu na Biskupském gymnázium v Brně	70
5. 6 Cyrilometodějská církevní základní škola v Brně	70
5. 6. 1 Cíle a metody výzkumu	71
5. 6. 2 Výsledky výzkumu v jednotlivých třídách	71

5. 6. 3 Výsledky výzkumu na Cyrilometodějské církevní základní škole v Brně	91
5. 7 Výsledky výzkumu povědomí o Josefu Ladovi a jeho díle u žáků základních škol a nižšího stupně víceletého gymnázia	94
6. Závěr	100
7. Použitá literatura	101
7. 1 Primární literatura	101
7. 2 Sekundární literatura	101
7. 2. 3 Knižní publikace	101
7. 2. 4 Časopisecké publikace	102

1. ÚVOD

Mým oblíbeným zvířecím hrdinou byl po celé dětství kocour Mikeš. Jeho příhody jsem znala nazpaměť. Proto bych se v této práci chtěla zabývat jeho „duchovním otcem“, spisovatelem a malířem Josefem Ladou. Mým cílem je představit jeho život a dílo a nastínit základní rysy tvorby, které ji, ač si to mnozí neuvědomujeme, činí pro děti tak přitažlivé. Zároveň bych chtěla najít odpověď na otázku, jaký význam má Ladova tvorba pro současného dětského čtenáře a jak současný dětský čtenář vnímá Josefa Ladu jako spisovatele.

2. LITERATURA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Literatura pro děti a mládež má v české národní literatuře své specifické postavení svou funkcí i obsahovou strukturou či žánrovým vývojem.¹ Pojem zahrnuje literární díla určená recipientům v rozmezí zhruba od dvou až tří let do patnácti let, přičemž se dál může ještě dělit podle věku čtenáře. Někdy také nazývaná dětská literatura je nedílnou součástí veškeré národní literatury a bývá také hodnocena literárními cenami.² Ve své práci budu používat obojího označení, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich je neustálé používání těchto synonym, proto bych se chtěla vyhnout nadměrnému výskytu jednoho pojmenování. Druhým z nich je fakt, že různí autoři používají různá označení, proto užívání pouze jediného termínu by mohlo vést k určitému zmatku.

Dětská literatura má stejná pravidla jako literatura pro dospělé, ovšem s jistými upřesněními či dodatky. Zůstává zde důraz na reálné zpracování světa, jeho popis je však často nutné převést do řeči mladých čtenářů. Také základní funkce literatury zůstávají stejné. I u nich však platí určitý posun k dětskému myšlení, přizpůsobení se věku a psychice čtenáře a částečný odklon od přesných struktur literatury pro dospělé, odklon od přísného dodržování daných pravidel a norem. Čím nižší je věk čtenáře, tím vyšší specifičnost u literatury nacházíme.

Jaroslav Toman ve svém učebním textu uvádí další významné mimoestetické funkce dětské literatury. Řadí sem funkci magickou, jejímiž hlavními znaky je použití zaklínacích formulí a motivů, které symbolizují nadpřirozené síly či bytosti. Podle Vladimíra Nezkusila „*Magická funkce vychází magického vztahu ke světu, tj. připisování fantastických, nereálných příčin skutečným účinkům.*“³ Funkce fyziologická usnadňuje výslovnost obtížných hlásek či jejich seskupení, funkce etická v dítěti utvrzuje morální hodnoty a zásady. Nakonec sem patří i funkce společenská, která ovlivňuje dítě v postoji k společnosti.⁴

¹ Toman, s. 5

² Magnesia Litera

³ Chaloupka, Nezkusil [1], s. 42

⁴ Toman, s.47-48

Nezkusil má na odlišnost dětské literatury od literatury pro dospělé poněkud jiný pohled. Podle něj není odlišnost způsobená různými funkcemi, ale spíše jejich vzájemnými vztahy, zaměřením a obsahem.⁵ Na první místo přitom klade funkci estetickou, která na jedné straně popírá smysl funkcí ostatních, zároveň ale posiluje jejich účinek.

Za povšimnutí stojí obsahová struktura dětské literatury. Svým zaměřením na dětského čtenáře se musí určitým způsobem lišit od literatury určené dospělému čtenáři. Toman vymezuje tři základní složky obsahové struktury dětské literatury: lidovou slovesnost, literární tvorbu neintencionální a literární tvorbu intencionální.⁶

Lidová slovesnost neboli slovesný folklór stál u zrodu literatury pro děti a mládež. Nejenže byl bohatým zdrojem témat, také jeho jednoduchost, srozumitelnost, adaptabilnost na dětské myšlení či zobrazování témat tak známých a blízkých z něj učinila vděčné téma, na které se dá téměř vždy s úspěchem navázat. Jak je lidová slovesnost důležitá a stále inspirativní, můžeme vidět na dílech Františka Ladislava Čelakovského, Karla Jaromíra Erbena či Boženy Němcové.

Druhou složkou struktury je autorská tvorba neintencionální, kterou Toman navíc rozděluje do dvou okruhů. Tato literární tvorba z původního určení dospělým čtenářům přeměrovala ke čtenářům dětským. Do prvního okruhu Toman řadí díla děti zcela osvojená, díla, která zcela korespondují s dětskými potřebami, touhami a představami. Naopak druhý okruh zahrnuje díla původně určená dospělým a pro děti následně upravená.

Intencionální autorskou tvorbou Toman míní literaturu určenou čtenářům v rozmezí věku od tří do čtrnácti let. Jde o literaturu určenou speciálně malým čtenářům, přesto se v ní objevují prvky hlubšího dospělého myšlení.⁷

⁵ Chaloupka, Nezkusil [1], s. 41

⁶ Toman, s.49

⁷ Toman, s. 49-50

Milena Rosová používá dělení obdobné, kdy dělí dětskou literaturu vzhledem ke dvěma aspektům. Prvním je aspekt intencionality, který dodává literatuře záměr vytvořit z právě vznikajícího díla knihu určenou dětskému čtenáři. Druhým aspektem pak je skutečná recepce – do dětské literatury tak zahrnuje veškerá díla, která děti čtou, přestože původními adresáty byli dospělí.⁸

O psychiku dětského myšlení a její postupný vývoj se opírá i dělení dětské literatury podle věku dítěte. Toman používá schéma rozdělující etapy dětského čtenáře podle předčtenářské a čtenářské etapy, které člení i dále.

Předčtenářská etapa: předškolní věk mladší – do tří let

starší – od tří do šesti let.

Čtenářská etapa: školní věk mladší (prepubescence) – 1. fáze – 6-8 let

2. fáze – 9-12 let

školní věk starší (pubescence) – 1. fáze – 11-12 let

2. fáze – 13-15 let⁹

Jednotlivé etapy mají velmi tenké hranice, nikdy nelze s přesností určit, do které z etap dítě spadá, protože jejich psychický věk nemusí odpovídat věku biologickému.

Rosová stanovuje horní hranici literatury pro děti a mládež na 14-15 let, přičemž se opírá i o Tenčíka, který se přiklání k věku 20 let.¹⁰

Ve své práci bych chtěla upozornit především na první fázi mladšího školního věku (podle Tomanova dělení), kam bych zařadila velkou část tvorby Josefa Lady (Mikeš, O chytré kmotře lišce, Nezbedné pohádky, Bubáci a hastrmani...). Jeho dílo samozřejmě směřuje i k jiným obdobím vývoje dětského čtenáře (Veselý přírodopis, Moje abeceda...), protože se však budu zabývat díly, jejichž protagonisty jsou především zvířata či nadpřirozené bytosti, zvolila jsem právě toto období, pro zvířecí či kouzelné pohádky nejcharakterističtější, a nadále bych se v této práci chtěla zabývat především jím.

⁸ Rosová, s. 5

⁹ Toman, s. 51

¹⁰ Rosová, s.5

Na dětskou psychiku bere zvláštní ohled i žánrová skladba dětské literatury. Dětský čtenář vnímá citlivě nejen obsah literárního díla, ale i styl psaní a mimoliterární kontexty. Proto je důležité, nakolik jsou žánry literatury určené dospělým čtenářům přizpůsobivé mladšímu věku a nakolik se dokážou přizpůsobit myšlení dětí toho kterého vývojového období. Do období první fáze mladšího školního věku, tedy do rozmezí věku šesti až osmi let, patří autorská poezie (říkadla), autorská pohádka (zvířecí, kouzelná..) či příběhy ze života dětí. Všechny tyto žánry jsou zastoupeny v Ladově tvorbě.

Pro čtenáře v mladším školním věku je nejsrozumitelnějších několik žánrů, z toho je u Lady zastoupeno nejvíce říkadel, pohádek či příběhových próz. Říkadla (Josef Lada – Dětem) jsou jednoduché veršované útvary a převládající rytmickou složkou.¹¹ Nejrozsáhlejším Ladovým žánrem, když pomineme výtvarná díla, karikatury a ilustrace, kterými bych se nechtěla zabývat nijak podrobně, je však autorská pohádka. Stejně jako v celé jeho slovesné tvorbě i v čtenářském žebříčku dětí zaujímá nejvyšší příčku.

Než se budu zabývat Ladou podrobněji, chtěla bych ještě poukázat na další specifika dětské literatury, kterými jsou podle Rosové literární postava, kompozice či jazykový styl. Čím mladšímu čtenáři je konkrétní dílo určeno, tím zřetelnější a specifičtější znaky jsou.

Literární postava je pro dítě nanejvýš důležitá, dítě klade velký důraz na jednoduchost popisu postav (pyšná princezna, kocour v botách) a na jejich jasné rozdělení na kladné a záporné postavy.¹² Zároveň nejvhodnější věk postavy je neblíží věku dětského čtenáře - dítě si ze „své“ literární postavy bere vzory a snaží se ji co nejvíce napodobovat.

Kompozice dětských literárních textů by měla brát v úvahu věk dětského čtenáře. Dítě se pak lépe orientuje a po pochopení první knihy zpravila sáhne po druhé mnohem častěji, než když se mu do ruky jako první dostane text se složitým dějem. Rosová uvádí, že „*Jednotlivé epizody mají ucelený charakter, často jsou*

¹¹ Toman, s. 58

¹² Rosová, s.12

relativně samostatné, jejich řazení v příběhovém celku je volnější. Tomu pak odpovídá rozsáhlejší opisný nadpis každé části.“¹³

Důležitým rysem dětské literatury je jazyk a jazykový styl. Stejně jako ostatní znaky i jazyk by měl být odpovídat věku čtenáře, kterému je dané dílo určeno. Nejenom svou jednoduchostí a přesností, ale také výběrem lexika či stylem vyprávění. Děti jsou hravé, komunikativní, právě takové by mělo být i dílo, kterým je chceme zaujmout. Neznámým jevem není ani to, že kniha má velký vliv na rozvoj slovní zásoby. Nejen dítěte, ale i dospělého. Dítě je však mnohem ovlivnitelnější, proto by i jazyk dětské literatury měl být odpovídající.

Teď bych se chtěla vrátit k žánrové skladbě a k její aplikaci na Ladovu tvorbu pro děti. Ladova tvorba spadá především do období mladšího školního věku, jak již bylo napsáno výše. Jeho hlavním produktem je autorská pohádka. Pohádka je nejdůležitějším žánrem dětského světa, k ní se upínají veškeré dětské sny a fantazie. Pohádka zároveň hraje i nezastupitelnou roli ve vývoji dětské psychiky, nejlépe odpovídá psychickému věku dítěte.¹⁴

Děj pohádky je vymyšlený, je to smyšlená fantazie nezakládající se na pravdivém zobrazení reality. Veškeré postavy, místa, příběhy tak jsou pouze výplodem autorovy mysli.

Hlavní roli v pohádkách hrají jednoznačně postavy. Nejen postavy „reálné“, tedy postavy, které patří do reálného světa, přestože však nemají svoji pravdivou předlohu, ale také postavy pohádkové, kouzelné bytosti, zvířata či oživené věci. Ty pak zastávají roli „sekundantů“ hlavních postav a zprostředkovávají malým čtenářům spojení se světem jejich snů.¹⁵

Z hlediska teorie literatury se rozlišují tři typy pohádek – tradiční pohádka lidová, autorská pohádka podle lidových látek nebo motivů a autorská pohádka moderní.¹⁶

¹³ Rosová, s. 13

¹⁴ Toman, s. 64

¹⁵ Toman, s. 65

¹⁶ Toman, s. 67

Podle Tomana soudobá¹⁷ folkloristika a teorie literatury člení tradiční lidovou pohádku na kouzelnou (fantastickou), zvířecí a novelistickou.¹⁸ Právě zvířecí pohádka má velký význam v Ladově dětské tvorbě. Toman dále uvádí, že *„Zvířecí pohádka je útvarem vývojově nejstarším. Zakládá se na pradávném animistickém a antropomorfním pojetí přírody, typickém pro člověka prehistorické éry. ... Svými specifickými žánrovými rysy, jimiž oslovovala zvláště malé dítě, zvířecí pohádka snadno přecházela do oblasti intencionální dětské četby, zdomácněla v ní a odtud inspirativně působila i na moderní pohádku autorskou.“*¹⁹

Vraťme se však k autorské moderní pohádce. Jde o pohádku vytvářenou svébytným autorským stylem obohacujícím text o originální prvky. Autorská pohádka reflektuje dobu, ve které vznikla, nastalou situaci či určitou situaci daného autora. Tento typ pohádky se začal rozvíjet především ve 20. letech 20. století, kdy u jejího zrodu stál především Jiří Mahen, následně ji rozvíjel právě jeho dobrý přítel Josef Lada.²⁰

Autor hraje v díle, a konkrétně v autorské pohádce, podstatnou roli. V minulosti tomu však tak nebylo. Dětská literatura nebyla považována za skutečnou literaturu. Ani její autor tedy nemohl být považován za skutečného autora – *„pojmem autorství nebyl v takovýchto případech pojmem uměleckým a tvůrčím, nýbrž spíš pojmem právním, a začasť se v podstatné míře neodrážel v díle samotném.“*²¹ Ve 20. - 30. letech 20. století se však mnohé změnilo a autor dětských knih získal určité postavení. V současné době má literatura pro děti a mládež své pevné místo v kontextu celonárodní literatury a stejně tak její autoři jsou považováni za autory hodnotné.

¹⁷ Vydáno v roce 1992.

¹⁸ Toman, s. 65

¹⁹ Toman, s. 66

²⁰ Toman, s. 69-71

²¹ Chaloupka, s. 96

JOSEF LADA

* 17. 12. 1887

† 14. 12. 1957

Josef Lada se narodil 17. prosince 1887 v Hrusicích u Senohrab v rodině chudého venkovského ševce. Právě rodné Hrusice a jejich okolí mu byly největší inspirací v jeho tvorbě, ať už malířské nebo výtvarné. Dětství, které tam strávil, se mu stalo inspirací pro jeho obrazy, ilustrace i slovesná díla. „*Tak se mi někdy skoro zdá, jako by mé nejčasnější dětství bylo opředeno jakýmsi kouzlem. ... Má fantazie byla podněcována vším, co jsem viděl i slyšel.*“²²

Inspirace k Josefu Ladovi přicházela ze všech stran. Z řečí a povídaček sousedů, jejichž vyprávění přímo hltal a ve své mysli si mnohonásobně představoval, z vyprávění hrobníka, ponocného či vysloužilého vojáka. Všichni, kteří vyprávěli, i ostatní obyvatelé Hrusic, se později také stali „modelem“ Ladových obrázků. Zvěčnil je v tak přesné podobě, že se dodnes ví, která postavička na obrázku má svou reálnou předlohu a která ne.

První malované obrázky, které Lada viděl, byly karty. Prvním čtením byl kalendář. Za dlouhých večerů při večerním ševcování nebo draní peří předčítával strýcům a tetkám.

V sedmi letech poprvé uviděl obrázek Mikoláše Alše, na kterém byla postava sedláka v beranici a kožichu, v pozadí úsek české krajiny s chaloupkou. „*...to, co na mě dýchlo z oné krajinky, bylo tak mile známé, něco, co jsem v zimě stále viděl kolem sebe, a přece to nebylo všední. Byla v té krajince – já to tak aspoň cítil – pohádková krása, rozrušila mě víc ještě než pohádka, píseň, básnička. Pamatuji se: nemohl jsem se nabažit té chaloupky a pořád jsem hleděl na plakát jako očarovaný, ale nikomu bych to nemohl říct, co se mi vlastně na té krajince tak líbí. Vždyť to byl jen takový ždíbec krajiny – chaloupka a kousek zasněženého, zvlněného obzoru! Nic víc. A já před tím postával a sotva dýchal.*“²³

²² Kronika mého života, s.35

²³ Kronika mého života, s. 140

V necelých čtrnácti letech Lada odešel do Prahy, aby se vyučil malířem pokojů a divadelních dekorací. Pouhé nošení „štaflí“ a tahání těžkých vozíků však Ladu neuspokojovalo. Poté, co ho mistr z učení vyhodil, našel si něco jiného – rozhodl se pro knihařství. *„Snad proto, že jsem měl knihy rád, pro ten jejich obsah, ale i tvar, rád jsem je vázal a vlastně nechápu, proč jsem se pro knihařství nerozhodl původně.“*²⁴

Díky zvolenému oboru Lada získal obsáhlé informace o literárních dílech a jejich autorech. *„Sázením titulků všech možných knih osvojil jsem si velkou znalost autorů a jejich děl a tou znalostí jsem později oslňoval známé a přátele. Stačil přede mnou říct: Hrome, kdo napsal „Bizarní smrt“? Hned jsem pohotově odpověděl: „Jean Richepin!“*²⁵

V roce 1904 Lada poprvé nabídl své ilustrace Máji a obdržel za ně svůj první honorář, za čtyři výtisky dvacet korun. Na učedníka, který dostával 35 krejcarů týdně, to byla suma, jakou ještě nikdy v rukou nadržel. Další malířské začátky však nebyly jednoduché. *„Sám nesnažil jsem se tehdy nikdy napodobovat Alše v jeho kresbě, v jeho liniích a výtvarném rukopisu. Mně šlo vždy jen o to, vtěsnat v kresbu ono záření, jež tak oslnilo z jeho krajin. Mně šlo vždycky spíše o duchovnost kresby, ne pouze o její kresebné, grafické, kompoziční vyjádření. Byl jsem stále přímo nabit dojmy a náladami, ale kresebně vyjádřit jsem je nedovedl.“*²⁶

O rok později začal navštěvovat večerní kurzy kreslení na Uměleckoprůmyslové škole, které však po dvou letech opustil a na krátkou dobu se stal redaktorem Humoristických listů. Po uveřejnění kreseb ve vídeňském časopise Die Muskete dostal možnost publikovat i v českých, zvláště humoristických časopisech. Kromě již zmíněných Humoristických listů se objevil v Novém Nerudovi, Rašpli, Svítilně, Švandu dudákovi, Veselé Praze aj.

²⁴ Kronika mého života, s. 150

²⁵ Kronika mého života, s. 160-161

²⁶ Kronika mého života, s. 188

Rok 1909 znamenal pro Ladu počátek spolupráce s časopisem Karikatury, jehož se stal odpovědným redaktorem, zároveň je to i doba počátků jeho přátelství s Jiřím Mahenem a Jaroslavem Haškem, který se na krátký čas stal i jeho spolubydlícím. Úzce spolupracoval i s dalšími časopisy – Šibeničky, Rarach, Kvítka z Čertovy zahrádky²⁷, Lidové noviny aj.

Roku 1911 mu vyšla první ilustrovaná knížka Moje abeceda, kde jako podklad ke svým obrázkům použil lidová říkadla. O dva roky později zužitkoval své přátelství s Jaroslavem Haškem a vydal ilustrovanou knížku Kalamajka s jeho textovým doprovodem.

V roce 1921 pokračovala Ladova spolupráce s Jaroslavem Haškem vytvořením obálky k sešitovému vydání Haškových Osudů dobrého vojáka Švejka za světové války, v roce 1926 bylo toto dílo s Ladovými ilustracemi vydáno knižně v rámci Haškových Sebraných spisů. Ve stejném roce se v Praze konala Ladova první samostatná výstava v SVU²⁸ Mánes.

V roce 1930 se v Praze v Umělecké besedě konala Ladova souborná výstava, ve stejném roce byl zastoupen na mezinárodní výstavě dětských ilustrací v Ženevě a začal tvořit scénu k provedení Tylova Strakonického dudáka v Národním divadle. Ve vytváření scénických dekorací nejen pro Národní divadlo, ale také pro Divadlo Vlasty Buriana nebo Státní divadlo v Brně pokračoval až do roku 1952. Vytvářel dekorace nejen pro hry a opery jiných autorů, ale také ke svému Mikeši nebo Bubákům a hastrmanům. V roce 1930 zároveň poprvé vyšly jeho dětské knížky Mňoukačky naší kočky, Štěkadla našeho pudla nebo Raf! Raf! Raf! tady je zvířecí biograf.

V roce 1934 se objevil první díl povídaní O Mikešovi. Další následoval o rok později a v dalším roce se Lada opět inspiroval rodnými Hrusicemi a vydal Vzpomínky z dětství, odkud často čerpají současné čítanky pro děti základních škol a za ukázkou si nejčastěji berou kapitulu „V hrusické škole“,

²⁷ Nedělní příloha deníku České slovo

²⁸ Spolek výtvarných umělců

a O chytré kmotře lišce. V roce 1938 pak pokračoval v psaní pro děti Pohádkami naruby a Bubáky a hastrmany.

Na začátku čtyřicátých let Lada zahájil bilanci svého osobního i profesního života. V roce 1942 poprvé vyšla Kronika mého života. V říjnu téhož roku však Lada dostal od protektorátního cenzora zákaz publikování a byl vyloučen ze Svazu novinářů. Po válce pak pokračovaly jeho výstavy a v roce 1947 byl jmenován národním umělcem.

V roce 1950 se Lada stal kmenovým autorem Státního nakladatelství dětské knihy, později přejmenovaného na Albatros, a o dva roky vydal svou nejrozsáhlejší dětskou knížku Josef Lada dětem. V roce 1956 byl povolán, aby se stal hlavním autorem dekorací ve filmové pohádce Hrátky s čertem.

V posledním roce svého života se jeho výstava dostala do Paříže, Lada vytvořil svůj poslední obraz Hastrman v zimě, který zobrazuje jeho samého. 14. prosince 1957, tři dny před svými sedmdesátými narozeninami, Josef Lada zemřel. Dva týdny poté byla zahájena v Praze retrospektivní výstava jeho díla, kterou sám ještě připravoval a která dosáhla i v ostatních městech mimořádného úspěchu.

4. LADOVA DĚTSKÁ TVORBA

„Sloužil dětem v pravém slova smyslu, neboť právě jim dovolil nad svými obrázky snít, naučil je dívat se a vidět úsměvným pohledem širý svět. ... Radost dětí i dospělých a jejich láska a úcta mu byly vždy nejvyšší odměnou.“

(Alena Ladová – Můj táta Josef Lada)

Tvorba pro děti zahrnuje největší část veškerého Ladova díla. Způsobem sobě vlastním v ní propojoval slovesnou část s částí výtvarnou, obě části tak tvoří nedílnou součást celého jeho díla. Svým rozsáhlým dílem tak Lada pokrývá oblast dětské literatury pro poměrně široké věkové rozpětí.

4.1 ŘÍKADLA

Říkadla patří do skupiny těch folklorních žánrů, které dospělí vytvářeli pro děti se záměrem nejen pedagogickým, ale také estetickým a zábavným. Jsou to jednoduché verše, ve kterých je větší důraz kladen na rytmus než na význam.²⁹ Chaloupka s Nezkusilem říkadlo charakterizují jako *„textový typ původně lidové poezie, založený na jedné straně v souladu s preferencí praktických funkcí na aktualizování rytmických kvalit textu a potlačení sémiotiky, na druhé straně vycházející ze záměrné hry s významy slov, jejímž krajním projevem je nonsens, tj. nejčastěji vědomý zásah do vztahu mezi logickým subjektem a logickým predikátem.“*³⁰

Toman říkadla dělí na pragmatická, zábavná a nonsensová. Pragmatická neboli pedagogicko-didaktická mají za úkol rozvíjet dětskou motoriku, zábavná, jak je vidět podle názvu, slouží zábavě a nonsensová v sobě spojují oba tyto typy.³¹

Říkadla jsou typickým žánrem dětí předškolního věku, předčtenářského období. V tomto období dítě vnímá text především poslechem³², podstatným prvkem jsou zde ilustrace doplňující slovesný text. Z Ladových ilustrovaných děl se dá uvést

²⁹ Toman, s. 57-58

³⁰ Chaloupka, Nezkusil [1], s. 112

³¹ Toman, s. 58

³² Toman, s. 51

Moje abeceda (1911), což jsou Ladovy ilustrace k veršům lidové poezie, Ladova první autorská knížka, Kalamajka (1913), Maminčina říkadla, Říkadla naší babičky či Ladou ilustrovaná leporela. V Mojí abecedě se objevuje i jedna z Ladových nejznámějších ilustrací, vodník na vrbě. Moje abeceda i Kalamajka prošly v pozdějších letech Ladovou grafickou korekturou, Moje abeceda ve dvacátých a padesátých letech, Kalamajka ve dvacátých a třicátých letech. Ve své poslední podobě se vydávají dodnes. Tím, že Lada na nové grafice svých dvou nejstarších knížek pracoval, dokazoval, že nezůstal v ústraní, naopak se účastnil soudobého malířského světa a registroval tehdejší požadavky ve výtvarné oblasti.³³

Poněkud kriticky se k říkadlům staví Otakar Chaloupka: „... v současnosti ale právě tato, řekli bychom vstupní oblast dětské literatury, patří k jejím nejproblematičtějším. ... O tom, že se tak vlastně deformuje vztah dítěte k literatuře na samém svém začátku, není zajisté třeba hovořit a bylo k tomu sneseno již dosti argumentů v odborné literatuře věnované dětskému čtenářství. Což platí i o prozaických textech k leporelům apod., kde snad pokleslost části produkce není tak nápadná, protože na rozdíl od četných případů veršovaných útvarů nepodržuje do té míry dávno překonané výrazové prostředky i námětové polohy, kde však je často i dnes přítomna plytkost, sentimentalizace, mnohdy nedostatek elementární tvůrčí zodpovědnosti. V každém případě u útvarů veršových i prozaických, určených dětem v předčtenářském věku či na počátku čtenářského věku, působí dodnes pochybná tradice konfekce let dvacátých více než tradice hodnotově pojatá. Problém veršových útvarů pro nejmenší děti je zvlášť nápadný ve srovnání s poezií pro děti, která by vlastně měla být oblastí organicky vyrůstající z předchozí“³⁴

Právě poezii pro děti Chaloupka považuje za mimořádnou oblast dětské literatury.³⁵ Zároveň dodává, že ve světě je nejrozšířenějším dětským žánrem pohádka, přestože ji mnozí autoři kladou už do předčtenářského období, zatímco by měla patřit až do období čtenářského.

³³ Srv. Pečinková, s. 35

³⁴ Chaloupka[1], s. 56-57

³⁵ Chaloupka[1], s. 58

4.2 POHÁDKA

Podle Chaloupky s Nezkusilem je pohádka „*obecně epické vyprávění, převážně prozaické, uplatňující ve značné míře fantazijní prvky přestavby skutečnosti se záměrem působit stimulativně i na fantazijně přetvářecí zaměření čtenáře či posluchače, který se stává jedním ze specifických tvůrčích způsobů osvojování světa.*“³⁶

Mnozí autoři pohádku považují za nerozšířenější žánr dětské literatury.³⁷ Podle jiných však nepřísluší pouze nejmenším čtenářům.³⁸ Svým žánrovým zařazením nejvíce odpovídá dětské mentalitě, psychické struktuře dětského čtenáře a jejím potřebám.³⁹ Z těchto důvodů pohádka získala dominantní postavení ve světě malých čtenářů.

Jádrem původní lidové pohádky je vymyšlený příběh s nereálnými dějem, postavami i prostředím.⁴⁰ Postavy hrají v pohádce nejdůležitější roli. Spolu s reálnými postavami se v pohádkách často vyskytují oživé předměty, antropomorfizovaná zvířata nebo kouzelné bytosti.⁴¹ Právě ty dítěti dokreslují obraz pohádkového světa.

Eduard Petruš napsal, že „*pohádka má jako syžet často obtížný úkol, jehož splněním má hrdina dosáhnout odměny. Ve splnění mu pomáhají fantastické bytosti, fantastické předměty a jiné fantastické osoby a předměty mu ve splnění úkolu brání. To však není jediný syžetový model pohádky. V podstatě můžeme pohádku chápat jako takové vyprávění, které využívá motivů zázračných činů, rozcházejících se s naší zkušeností, fantastických postav a fantastického prostředí. Postavy pohádky se nevyvíjejí, jsou reprezentanty určitých životních postojů a lidských vlastností. Pohádkové příběhy a postavy nejsou spojeny s empirickou realitou, směřují spíše k tomu, aby se staly určitým fixovaným typem ... ale*

³⁶ Chaloupka, Nezkusil [1], s. 111

³⁷ Srv. Chaloupka, Nezkusil [1], s. 52

³⁸ Srv. Chaloupka, Nezkusil [1], s. 67

³⁹ Srv. Toman, s. 64, Chaloupka, Nezkusil [1], s. 47

⁴⁰ Toman, s. 64

⁴¹ Toman, s. 65

odlišnou povahu mají moderní pohádky, v nichž fantastický inventář postav a motivů je do značné míry pouze modifikací reálně existujících jevů.“⁴²

Lada psal především pohádky kouzelné, zvířecí a hlavně autorské. Kouzelná pohádka patří k nejstarší lidové slovesné tvorbě.⁴³ Spojuje v sobě svět reálný se světem magickým, objevují se v ní postavy i předměty reálné i nadpřirozené. Zvířecí pohádka stejně jako pohádka kouzelná patří k nejstarším. Hlavními postavami jsou zvířata jednající jako lidé, s lidskými vlastnostmi a schopnostmi, někdy si však ponechávají i svoje zvířecí vlastnosti.⁴⁴ Žádná pohádka se však nikdy nedá s přesností zařadit, v každé z nich se objevují prvky té druhé a navzájem se prolínají a dotvářejí tak svůj pohádkový svět.⁴⁵

Moderním typem pohádky je autorská pohádka. Jedná se o svébytný žánr, kdy autor způsobem sobě vlastním zasahuje do ustálené podoby lidové pohádky a vnáší do ní svoje vlastní motivy, prvky výstavby či jazykové prostředky.⁴⁶ Podle Chaloupky a Nezkusila „*Autorská pohádka, a zejména pak pohádka moderní změnila proti autentické folklórní⁴⁷ pohádce velmi podstatně svou tvárnost i sémantickou strukturu, zdůraznila rysy nedoučenosti, asociativnosti, symboličnosti, ... zachovala si však základní sémantický charakter pohádky, totiž její roli fantazijně a gnoseologicky stimulační...*“⁴⁸

Lada ve svých pohádkových vyprávěních spojuje fantazii, vyprávění, vzpomínky na rodné Hrusice (což je jedním z jeho nejsilnějším motivů). Převrací staré klasické pohádky a dává jim novou formu, zároveň jimi v dítěti probouzí vztah k přírodě a lásku a úctu ke zvířatům.⁴⁹

⁴² Petrů, s. 82

⁴³ Toman, s. 65

⁴⁴ Toman, s. 66

⁴⁵ Srv. Chaloupka[1], s.60

⁴⁶ Srv. Toman, s. 69

⁴⁷ Folklórní pohádkou je myšlena lidová pohádka.

⁴⁸ Chaloupka, Nezkusil [1], s. 69

⁴⁹ Srv. Chaloupka, Voráček, s. 138

4. 2. 1 MIKEŠ

Mikeš, poprvé vydaný v roce 1934, by mohl být považován za Ladovo nejznámější slovesné dílo. Jak se však prokázalo ve výzkumu, který následuje v další kapitole, není tomu tak.

V Ladově Mikešovi se prolíná reálný svět se světem pohádkovým, je zde zastoupena pohádka autorská, zvířecí i kouzelná. Sám Lada se k Mikešovu vzniku příliš nevyjadřoval: „*Tak jsem jim také vyprávěl, jak jsme měli doma kocoura Mikeše, kterého jsem naučil po lidsku mluvit, chodit po zadních nohou v botách, kabátku a čepici.*“⁵⁰ Alena Ladová je už sdílnější: „*Mikeš byl černý kocourek, kterého měl táta doma, když byl ještě malý chlapec. Vyprávění o tom jak táta tohoto neobyčejně chytrého kocourka naučil mluvit a jak mu ho všichni kluci ve vsi záviděli, nás velmi zaujalo. ... A když vycházela Mikešova dobrodružství v časopise na pokračování, dostával táta mnoho dopisů od dětí, které si chytrého kocourka velmi zamilovaly a dychtivě čekaly na další příhody.*“⁵¹

Stejskal v souvislosti s Mikešem označuje Ladu za typického lidového vypravěče.⁵² Zároveň poukazuje na to, že Lada není primárně spisovatelem, ale malířem a ilustrátorem, a že spisovatelem se nestal dobrovolně, ale z donucení.⁵³ „*Hned po vyjití článku o Mikešovi přiběhl ke mně redaktor Krch⁵⁴ a pro všecko rosil, abych o kocourovi ještě něco napsal, že se to dětem velmi líbí a rozhodně si přejí znát další Mikešovy osudy. Myslil jsem, že děti za nějaký čas omrzí o tom číst, ale dětských žadatelů (a konečně i dospělých) stále přibývalo a mně nezbývalo než vymýšlet nové a nové Mikešovy příhody. Redaktor Krch je musil každý měsíc ze mne páčit, neboť jsem měl mnoho jiné práce a psaní bylo mi přítěží. Dostával jsem i přímo mnoho dopisů od dětských čtenářů, kterým bylo těžko nevyhovět, a konečně jsem to psal i pro své vlastní děti.*“⁵⁵

Mikeš je sledem vyprávění (podle Stejskala pásmem) příhod hlavního hrdiny, mluvícího kocoura Mikeše, jeho kamarádů vepřika Pašíka a kozla Bobeše,

⁵⁰ Kronika mého života, s. 361

⁵¹ Ladová, s. 15-17

⁵² Stejskl, s. 128

⁵³ Srv. Kronika mého života, s. 361

⁵⁴ Ferdinand Krch, redaktor tehdejšího časopisu pro mládež Radost.

⁵⁵ Kronika mého života, s. 362

kocourka Nácička a také dvou vesnických kluků, Pepíka Ševců a Franty Kuldanů. Přestože obě postavy zaujmají v díle důležitou roli, Franta Kuldanů menší, zato Pepík Ševců dosti podstatnou, protože se jedná o samotného Ladu, největší pozornost je směřovaná k Mikešovi. Mikeš je představitelem zvířecí říše, má všechny kladné vlastnosti, které by měl mít člověk. Mluví, jedná a chová se jako člověk, i když s určitými excesy. Příhody jeho a jeho kamarádů někdy působí jako bajky, někdy jako určitá podobenství. Svět zvířat je zde propojen se světem lidí. Podle Smetáčka „...oba tyto světy jsou přece jen již částečně odděleny.“⁵⁶ Zvířecí i lidské hrdinové k sobě však mají natolik blízko, že jejich světy téměř splývají.

Podstatným prvkem v Mikešovi je místo, kde se děj odehrává. Podle Chaloupky „Autor prózy pro děti mnohdy vytváří aktuální obraz dnešního dětského světa z propojení dvou komponent: vzpomínky na prožitkovost vlastního dětství a vnějších reálií současného dětství.“⁵⁷ Právě v Mikešovi se zrcadlí obraz Ladova dětství, prožitého v Hrusicích. Na postavičce Pepíka Ševců tak vykresluje sebe samého v klučičích letech, svoje prožitky, touhy, radosti, ale i starosti dětských let. Sám Lada se k Hrusicím vyjadřuje takto: „Ten kus země mezi Hrusicemi a Prahou, nádherný kraj, byl celý můj život mým rájem, mou inspirací. Vyznal jsem sdostatek, čemu vděčím za nejhezčí vzpomínky. Za vzpomínky – inspiraci, díky!“⁵⁸

4. 2. 2 POHÁDKY NARUBY / NEZBEDNÉ POHÁDKY

V Pohádkách naruby, vydaných v roce 1939 a později v roce 1946 přepracovaných do Nezbedných pohádek, Lada obrací tradiční pohádkové motivy naruby. Z Popelky se tak stává Popelák, čerti unesou Honzu do pekla a vysvobodit jej se vydává v autě sportující princezna Máňa, která ho pak za odměnu dostane za muže a líný Honza, aby mohl zabít draka, si ho nechá přivést až do seknice. Převrácení motivů účinně zasahuje tradiční fabulaci s cílem dosáhnout komického efektu.

Pro tyto operace převracející pohádky je však nutné, aby děti znaly původní předlohy. Pokud vědí, že nejdříve byla Popelka, Honza zachraňoval princeznu a za drakem musel do jeskyně, spíše pochopí Ladovy převrácené pohádky. Lada zde

⁵⁶ Smetáček, s. 173

⁵⁷ Chaloupka [2], s. 81

⁵⁸ Kronika mého života, s. 365

zároveň spojoval svět pohádkový se světem reálným, dítěti blízkým, ba všedním, třeba v případě princezny Máni cestující autem.

4. 2. 3 BUBÁCI A HASTRMANI

Stejně jako Mikeš i Bubáci a hastrmani z roku 1939 spojují dva rozdílné světy. Tentokrát jde o svět reálný a svět fantazijních, smyšlených bytostí. Oba světy se prolínají a jejich obyvatelé spolu žijí ve vzájemné shodě.

Tradiční pohádkové bytosti, hastrman Brčál a bubák Mulisák, jsou sice pohádkovými bytostmi, chovají se však všedně lidsky. Stejně tak jejich děti Pulec a Bubáček jsou více venkovskými kluky než strašidly. Místem, kde se jejich příhody odehrávají, jsou opět Ladovy rodné Hrusice. Nejen na lidských postavách Lada ukazuje záporné lidské vlastnosti a příběhy tak působí jako bajky s určitým ponaučením.

Zajímavý je záměr, který Lada sledoval při psaní Bubáků a hastrmanů. *„To jsem psal pro malé čtenáře, aby se nebáli bubáků, hastrmanů a jiných strašidel, kterými je nerozumní rodiče a vůbec dospělí rádi straší. Přesvědčil jsem děti, že všechna strašidla jsou vlastně k smíchu a někdy se i sama bojí. Mravním ponaučením této knížky bylo, že pycha předchází pád a že toto pravdivé přísloví platí i pro bubáky. I ni špatně dopadnou, jestliže se stanou nafoukanými, pyšnými a lenivými. Špatně dopadl i Bubák, syn Mulisákův, který byl už líný strašit osobně a pořídil si pohodlné strojní strašení.“*⁵⁹

4. 3 ILUSTRACE

Ladovy ilustrace k dětským knížkám se od jeho textů nedají jen tak oddělit, tvoří nedílnou součást jeho rozsáhlého díla a jako takové se musí i brát. Lada je často považován více za malíře a ilustrátora než za spisovatele, proto bych chtěla určitou část věnovat i jeho kresbám. Dětské knížky měly pro Ladu od začátku velký význam. Sám Lada k nim dodává: *„Dítěti není obrázková knížka chvilkovým rozmarem, jak se někteří rodiče domnívají, ale dítě knížky opravdu užije až do roztrhání jako šatů nebo bot. ... Obrázková knížka, která vyhovuje všem sklonům a*

⁵⁹ Kronika mého života, s. 364

touhám dítěte, znamená kus jeho života, má velký vliv na jeho citovou oblast a zbystruje jeho schopnost postřehu. ... Dával jsem si pozor, co si děti nad mými obrázky povídají, co se jim nelíbí a proč se jim nelíbí, a snažil jsem se ve svých příštích kresbách vyhovět jejich požadavkům, jejich dětskému vkusu a potřebám. Kreslíř dětských knížek, podle mých zkušeností, nesmí přehlížet dětský úsudek o svých kresbách. ... Obrázkové knížky otvírají dítěti pohled do světa krásnějšího, jak by vlastně vypadat měl, a někdy dítě vzrušují a okouzlují tak, že si tímto způsobem vytvoří první ideály. Náleží k prvním dětským láskám a vryjí se tak do paměti, že se často i v pozdním věku rádi k nim vracíme ve vzpomínkách a teprve potom vděčně oceňujeme jejich vliv na celý náš život.“⁶⁰

První Ladovou pohádkovou ilustrací byly doprovodné kresby k Pohádce o Honzíčkovi a zlatovlasé Isole od Jaroslava Havlíčka⁶¹ v roce 1906. Později se objevila Moje abeceda a Kalamajka, ke které říkadla napsal Ladův blízký kamarád a přítel Jaroslav Hašek. S Haškem si Lada sedl i jako humorista, určitý vliv na jeho humor mělo i jeho zaměstnání kreslíře v Humoristických listech. V dalších letech pak začal jeho přerod z karikaturisty v malíře a ilustrátora, snažícího se dětem vytvořit kresby plné laskavého humoru.

Stehlíková ve své studii uvádí postupný vývoj Ladových ilustrací od lidového říkadla, které postupem času opustil a začal se zabývat světem zvířat. Těm často přisuzoval lidské vlastnosti. Ve stejné studii se také dočítáme, že „*Jeho obrázky nevznikaly jako ilustrace. Vymýšlel si je, někdy ve spolupráci s budoucími autory textu, někdy zcela samostatně. ... Verše Josefa Foltýna, s nímž v té době na dětské knize spolupracoval nejčastěji, vznikaly většinou až dodatečně. Když pak původní texty přestaly vyhovovat současné úrovni dětské poezie, inspirovaly Ladovy obrázky k veršům ještě mnoho básníků...*“⁶²

Ve dvacátých letech si Lada k říkadlům přibral také ilustraci pohádky. Jeho kresby tak obohatily Dvanáct pohádek z onoho světa Václava Říhy, které mnozí žáci, jak ukazuje výzkum, pokládají za Ladovy pohádky, Národní pohádky Boženy

⁶⁰ Kronika mého život, s. 337-342

⁶¹ Stehlíková s. 4

⁶² Stehlíková, s. 34, jedná se jmenovce spisovatele Jaroslava Havlíčka

Němcové nebo České pohádky Jana Drdy. Dopracoval se i k ilustraci vlastní pohádkové knížky, Pohádkám naruby. Stejně tak vzniklo i povídání o kocourovi Mikešovi nebo O chytré kmotře lišce.

5. VÝZKUM POVĚDOMÍ O JOSEFU LADOVI A JEHO DÍLE U ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A NIŽŠÍHO STUPNĚ VÍCELETÉHO GYMNÁZIA

Výzkum jsem realizovala v druhých až devátých třídách základních škol. První třídu jsem z průzkumu vynechala záměrně, protože v době provádění výzkumu žáci v prvních třídách za sebou měli pouze šest týdnů vyučování. Z toho vyplývá, že neuměli psát, číst a dílo Josefa Lady by mohli znát jen z vyprávění rodičů či prarodičů nebo z večerníčku. Byl by tady omezen určitý vliv školy a podíl školních čítanek, proto jsem se rozhodla provést výzkum až od druhé třídy. Základní školy jsem si zvolila také proto, že dílo Josefa Lady směřuje především ke čtenářům ve věku žáků základní školy, nejčastěji od 6 do 8 let. Chtěla jsem však zjistit, jestli je povědomý i starším dětem, proto jsem výzkum provedla i ve vyšších ročnících. Na středních školách jsem ve výzkumu nepokračovala z důvodu odlišných zaměření jednotlivých středních škol a také z důvodu většího věkového odstupu.

5.1 ZVOLENÉ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Základní školy, které jsem si zvolila pro provádění výzkumu a pro následné srovnání, byly Základní škola svaté Voršily v Olomouci, Základní škola v Kořenově a Cyrilometodějská základní církevní škola v Brně. Pro srovnání znalostí žáků z druhého stupně základní školy a nižšího stupně víceletého gymnázia jsem výzkum provedla také na Biskupském gymnáziu v Brně, ve třídách od primy do kvarty. Nyní bych se chtěla podrobněji zaměřit na zvolenou formu dotazování a poté rozebrat výsledky jednotlivých tříd, škol a následně provést celkové zhodnocení.

5.2 DOTAZNÍK

Pro Základní školu svaté Voršily v Olomouci jsem nevytvářela dotazník, protože jsem chtěla zjistit, zda se žáci ve zvolené problematice orientují i bez konkrétních otázek. Pro Základní školu v Kořenově, Cyrilometodějskou základní školu v Brně a pro Biskupské gymnázium v Brně jsem zvolila formu dotazníku. Celkem obsahoval deset otázek, otázky zavřené byly doplněny otázkami otevřenými. Na začátku žáci měli uvést věk, třídu, školu a pohlaví. Třídu a školu jsem použila ke statistickému zpracování, věk a pohlaví jsem nakonec nepoužila.

Při volbě otázek jsem postupovala od otázek zaměřených na autora přes jeho nejznámější dílo k postavám. Na závěr jsem nechala žákům možnost napsat vše, co o Josefu Ladovi a jeho díle ví.

Následující otázky jsou uvedeny ve stejném pořadí i ve stejném znění, v jakém je dostali žáci ve školách.

Věk:

Třída:

Škola:

Pohlaví:

Výše uvedené údaje jsem po žácích žádala z několika důvodů. Podle věku jsem chtěla zjistit, jaká věková skupina má o Ladovi největší znalosti. To se však neshoduje s zařazením do příslušného ročníku základní školy, proto jsem tuto informaci nakonec nezpracovávala a použila jsme pouze rozdělení na ročníky. Stejně tak pohlaví jsem nakonec nezpracovávala, protože ne všichni jej uvedli a údaje by tedy nebyly přesné.

1) Znáte Josefa Ladu? Ano / ne

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda žáci znají Josefa Ladu bez ohledu na další povědomí o něm či o jeho díle.

2) Josef Lada je a) hudební skladatel

b) lidový vypravěč

c) malíř a spisovatel

d) švec

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda žáci vědí, kdo to Josef Lada byl, zda si tím jsou jistí či zda se nechají zmást.

3) Josef Lada pochází z a) Hrusic

b) Makova

c) Prahy – Podskalí

d) Senohrab

Otázka číslo tři byla zaměřená na povědomí o Ladově rodné vesnici. Původně jsem se domnívala, že Hrusice jsou všeobecně známé a že si je lidé automaticky spojí s Josefem Ladou. Po několika krátkých rozhovorech jsem však zjistila, že mnozí absolventi vysokoškolského oboru české filologie nemají o Hrusicích ani ponětí, proto jsem se rozhodla tuto otázku do dotazníku zařadit.

4) Znáte Mikeše? Ano / ne

Pokud ano, odkud? a) z vyprávění rodičů či prarodičů

b) z knížek

c) z televize

d) ze školy

Tato otázka směřovala k zjištění, zda žáci znají nejznámější Ladovo dílo a odkud ho znají. V další části mé práce se ukáže, nakolik má na jejich znalostech podíl výběr čítanek pro základní školy.

5) Mikeš je a) papoušek

b) pes

c) kozel

d) kocour

Otázka číslo pět byla zaměřená na identifikaci Mikeše, zda žáci znají pouze název nebo zda o něm vědí i něco víc.

6) Mikeš utekl z domova, protože a) se nepohodl s babičkou

b) byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe

c) rozbil babičce krajáč⁶³ s mlékem a chtěl jí vydělat na nový

d) chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje

Otázka číslo šest byla zaměřená na hlubší znalosti Ladova díla Mikeš a na jeho základní dějovou linii.

⁶³ Velký hrnec

- 7) U babičky kromě Mikeše žili a) Pepík, Pašík a Nacíček
b) Bobeš, Kokeš a Lukeš
c) Frantík, slouha Malinovský a ponocný
d) Mulisák, Bubáček, Pulec

Otázka číslo sedm byla koncipována stejně jako otázka číslo 6.

- 8) Mikeš je podle vás dílo a) úsměvné
b) nudné
c) zajímavé – uveďte čím
d) jiné – uveďte jaké

Otázka číslo osm měla za úkol zjistit, jaký názor mají žáci na kocoura Mikeše s možností specifikace.

- 9) Vracíte se k tomuto dílu? a) ano
b) ne
c) příležitostně

Proč?

Otázka číslo devět směřovala k zjištění, zda se žáci k Ladovu Mikeši vrací a z jakého důvodu.

- 10) Co dalšího víte o Josefu Ladovi? Znáte jeho další díla, postavy...? Napište všechno, co vás napadne při vyslovení jména Josef Lada.

Otázka číslo deset byla koncipována nejrozsáhleji. Chtěla jsem jí zjistit, co všechno žáci o Ladovi ví, zda znají jeho další díla, děj, postavy...

Otázky číslo 1-3 se týkaly Josefa Lada a znalostí o něm. Otázky číslo 4-7 byly zaměřené na Ladovo dílo Mikeš. Otázka číslo 8 měla za úkol zjistit vlastní názor žáků na Mikeše, otázka číslo 9 jejich zájem o zvolené dílo a otázka číslo 10 dávala žákům možnost napsat všechny svoje znalosti o autorovi, jeho díle či postavách. Nyní bych chtěla poukázat na výsledky výzkumu v jednotlivých základních školách a následně srovnat výsledky.

5. 3 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SVATÉ VORŠILY V OLOMOUCI

Základní škola svaté Voršily je církevní školou s dlouhou historií. Budova školy je umístěna na ulici Aksamitova 6, tedy v blízké těsnosti centra města. Celkový počet dotazovaných žáků byl sto sedmdesát čtyři, z toho devadesát osm na prvním stupni a sedmdesát šest na druhém stupni. Žáci jsou umístěni ve deseti třídách, každý ročník má jednu třídu, první ročník má třídy dvě. Protože jsem však první třídu z výzkumu vynechala, ráda bych se nadále zabývala už jen druhou až devátou třídou.

5. 3. 1 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Výzkum na Základní škole svaté Voršily měl několik cílů. Zjistit, zda žáci znají Josefa Ladu, zda vědí, o koho se jedná, zda mají určité povědomí o jeho díle a o postavách z jeho děl. Výzkum probíhal následovně. Většinou v hodinách českého jazyka a literatury, což však nebylo pravidlem, jsem žákům rozdala papíry a vyzvala je, aby napsali všechno, co se jim vybaví, když se řekne Josef Lada. Záměrně jsem jim nedávala předem připravené otázky, protože jsem chtěla zjistit, jestli budou něco vědět i bez nápověd, kterým by otázky bezpochyby byly. Výsledky jsem následně nedělila podle pohlaví, ale podle tříd a podle rozdělení na první a druhý stupeň. Čas vyčlenění na výzkum jsem dopředu odhadovala na 10 minut, při samotném provádění se však ukázalo, že záleží na třídě a jednotlivých žácích. Podrobnější stopáž uvedu u každé třídy zvlášť.

Výzkum proběhl v pátek 12. října 2007 během prvních tří vyučovacích hodin. postupovala jsem od prvního stupně k druhému stupni v pořadí druhá třída, třetí třída, pátá třída, čtvrtá třída. Záměna pořadí těchto dvou tříd byla způsobená nepřítomností třídního učitele, který měl hodinu ve své třídě až druhou vyučovací hodinu. Následně jsem navštívila šestou a devátou třídu a sedmou a osmou třídu. Zde jsem také nepostupovala popořadě, protože některé třídy měly dělené vyučování, počkala jsem tedy, až budou všichni žáci jedné třídy pohromadě.

5. 3. 2 VÝSLEDKY VÝZKUMU V JEDNOTLIVÝCH TŘÍDÁCH

II. TŘÍDA

Druhá třída měla v den výzkumu dvacet šest žáků. Čas původně odhadovaný na deset minut se protáhl na dvacet pět minut. Bylo to z několika důvodů. Žáci psali pomalu, často si nemohli vzpomenout, někdy jim pomohl až malá nápověda pana učitele, dělali si na papír linky kvůli rovnějšímu psaní, také chtěli na papír kromě psaného i něco nakreslit. Téměř na všech papírech se tak sešly obrázky nejen kocoura Mikeše, ale i kozla Bobeše či vepřika Pašíka.

Tabulka č. 1

Třída: II		
Počet dětí: 26		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Spisovatel	2	7,7
Skladatel	2	7,7
Autor říkanek	2	7,7
Autor obrázků	2	7,7
Autor divadla	1	3,8
Mikeš	26	100%
Pašík	8	30,8
Bobeš	8	30,8
Babička	3	11,5
Mikešovi kamarádi	3	11,5
Mikešovo mluvení	1	3,8
Bubáci a hastrmani	2	7,7

Dva žáci uvedli, že Josef Lada je malíř. Nikdo z nich naopak nenapsal, že se jedná o spisovatele. Dále uváděli, že Lada je autorem obrázků nejen v knížkách, říkanek, že vytvářel divadla nebo že to byl skladatel. Všichni žáci napsali, že Josef Lada je autorem kocoura Mikeše. To mě ujistilo v tom, že právě tento věk je cílovou stanicí Ladových knížek. V tomto bodě byla tedy úspěšnost 100%. Osm žáků také uvedlo, že Mikešovými kamarády byl vepřik Pašík a kozel Bobeš. Tři žáci uvedli,

že Mikeš žil u babičky a že měl kamarády, dále je však už nejmenovali. Také uváděli, že kocour Mikeš uměl mluvit a zažíval četná dobrodružství. Dva žáci také určili Ladu za autora Bubáků a hasrmanů, dokonce si vzpomněli i na jména postav Pulec, Bubáček a Mulisák – i když tuto postavu mírně přejmenovali na Buresáka.

Druhá třída s malou nápovědou splnila moje očekávání, že děti budou znát Ladova Mikeše. Tato třída si minulý rok zahrála na Den Josefa Lady, děti chodily převlečené za jednotlivé postavičky z Ladových děl. Otázkou tedy zůstává, zda by si žáci na něco vzpomněli, i kdyby se tento den nekonal. Myslím, že ano, protože někteří z nich začali psát odpovědi ještě před touto nápovědou.

III. TŘÍDA

Tabulka č. 2

Třída: III		
Počet dětí: 26		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	procenta
Malíř	4	15,4
Spisovatel	13	50
Malíř a spisovatel	7	26,9
Autor obrázků	1	3,8
Autor pohádek	4	15,4
Autor básniček	4	15,4
Skladatel	1	3,8
Mikeš	17	65,4
Vodníci	1	3,8
„V hrusické škole“	7	26,9

Třetí třída měla v den výzkumu dvacet šest žáků. Doba strávená výzkumem v této třídě byla dvanáct minut. V této třídě týden před výzkumem probírali Josefa Lady, a proto s ním žáci byli obeznámeni. V čítankách četli úryvek „V hrusické škole“ z knihy Josef Lada Dětem a také básně o Ladovi od Jiřího Žáčka. To se také objevilo v některých odpovědích.

Třináct žáků označilo Ladu za spisovatele, čtyři za malíře a sedm za spisovatele a malíře dohromady. Jeden žák napsal, že Lada je skladatel. Čtyři žáci uvedli, že je autorem pohádek, básniček a knížek pro děti. Sedm žáků uvedlo úryvek „V hrusické škole“, který znali z čítanky. Sedmnáct žáků napsalo, že Lada je autorem kocoura Mikeše. Jeden žák také uvedl, že Lada je autorem vodníků.

IV. TŘÍDA

Tabulka č. 3

Třída: IV		
Počet dětí: 23		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Spisovatel	15	65,2
Malíř	9	39,1
Autor básní	13	56,5
Mikeš	16	69,6
Pašík	3	13
Bobeš	3	13
Bubáci a hastrmani	5	21,7
Vánoce Josefa Lady	1	4,3
O chytré kmotře lišce	2	8,7

Čtvrtá třída měla v den výzkumu dvacet tři žáků. Doba strávená výzkumem se protáhla na patnáct minut. Patnáct dětí napsalo, že Josef Lada je spisovatel, devět ho označilo za malíře a dvanáct za básníka. Šestnáct jich vědělo, že je autorem kocoura Mikeše, tři připsali i jména vepřika Pašíka a kozla Bobeše. Pět žáků Ladu označilo za autora Bubáků a hastrmanů, dva za autora knížky O chytré kmotře lišce, jeden za autora knížky Vánoce Josefa Lady.

Kromě odpovědí na položené otázky i v této třídě děti kreslily obrázky, v některých případech poněkud morbidnější, např. dva žáci nakreslili Ladu před a po smrti nebo jako mumii v rakvi.

V. TŘÍDA

Tabulka č. 4

Třída: V		
Počet dětí: 23		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	procenta
Malíř	14	60,1
Spisovatel	15	65,2
Autor pohádek	7	30,4
Autor básniček	6	26,1
Autor říkanek	3	13
Autor obrázků	4	17,4
Mikeš	11	47,8
Pašík	2	8,7
Bobeš	1	4,3
Pepík	1	4,3
Bubáci a hastrmani	3	13
Vodníci	1	4,3
Nezbedné pohádky	1	4,3
O chytré kmotře lišce	2	8,7
Švejka	1	4,3

Pátá třída měla v den konání výzkumu dvacet tři žáků. Doba předem odhadovaná na deset minut byla dodržena. Čtrnáct dětí označilo Ladu za malíře, patnáct za spisovatele. Šest ho zároveň určilo za autora básniček, čtyři za autora obrázků a tři za autora říkanek. Jedenáct žáků vědělo, že napsal kocoura Mikeše, dva připsali, že Mikeš měl kamaráda vepříka Pašíka, jeden věděl o Pepíkovi a kozlu Bobešovi. Tři žáci také věděli, že Lada je autorem Bubáků a hastrmanů, dva ho označili za autora knížky O chytré kmotře lišce, jeden za autora Nezbedných pohádek. Zajímavostí je, že jeden žák věděl, že Lada ilustroval Dobrého vojáka Švejka.

VI. TŘÍDA

V šesté třídě bylo v den výzkumu dvanáct dětí. Překvapil mě ten nízký počet, který jsem si vysvětlovala větším počtem chybějících žáků. Když jsem navštěvovala

základní školu já, v osmé třídě nás bylo sedmnáct, proto jsem se neptala po důvodu tak malého počtu žáků. Doba předem odhadovaná na deset minut byla dodržena.

Tabulka č. 5

Třída: VI		
Počet dětí: 12		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Malíř	8	66,7
Spisovatel	9	75
Skladatel	1	8,3
Autor říkadel	1	8,3
Mikeš	10	83,3
Pašík	1	8,3
Bobeš	1	8,3
Pepík	1	8,3
Bubáci a hastrmani	5	41,7
O chytré kmotře lišce	2	16,7

Devět žáků označilo Ladu za spisovatele, osm za malíře. Jeden napsal, že Lada je hudební skladatel. Deset žáků vědělo, že je autorem kocoura Mikeše, jeden znal i jména Pepíka, vepřika Pašíka a kozla Bobeše. Pět dětí Ladu určilo za autora Bubáků a hastrmanů, dva za autora knížky o Chytré kmotře lišce, jeden za autora říkadel, jeden za autora vodníků

VII. TŘÍDA

V sedmé třídě bylo v den výzkumu přítomno dvacet dva žáků, doba předem odhadovaná na deset minut byla dodržena. Osmnáct žáků napsalo, že Josef Lada je spisovatel, dvanáct, že je malíř, jeden ho označil za autora českých říkadel. Osmnáct žáků také vědělo, že je autorem kocoura Mikeše, sedm, že napsal Bubáky a hastrmany a čtyři, že napsal knížku O chytré kmotře lišce. Nikdo z této třídy nenapsal žádnou postavu z Ladova díla.

Tabulka č. 6

Třída: VII		
Počet dětí: 22		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Malíř	18	81,8
Spisovatel	12	54,5
Autor říkadel	1	4,5
Mikeš	18	81,8
Bubáci a hastrmani	7	31,8
O chytré kmotře lišce	4	18,2

VIII. TŘÍDA

Tabulka č. 7

Třída: VIII		
Počet žáků: 24		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	procenta
Malíř	22	91,7
Spisovatel	14	58,3
Rodná vesnice Hrusice	5	20,9
Autor básniček	1	4,2
Mikeš	13	54,2
Pepík	1	4,2
Náciček	1	4,2
Bobeš	1	4,2
Bubáci a hastrmani	5	20,9
O chytré kmotře lišce	7	29,2
Švejk	3	12,5

Osmá třída měla v den konání výzkumu dvacet čtyři žáků, na samotný výzkum stačilo osm minut. Dvacet dva žáků napsalo, že Josef Lada je malíř, čtrnáct, že je spisovatel. Za autora básniček ho označili tři žáci. Pět žáků také vědělo, že se narodil v Hrusicích, v této škole to byla první zmínka o Ladově rodné vesnici. Třináct žáků vědělo, že Lada je autorem kocoura Mikeše, po jednom pak přidali i

jména Pepíka, kocourka Nácička a kozla Bobeše. Sedm dětí označilo Ladu za autora knížky O chytré kmotře lišce a pět za autora Bubáků a hastrmanů. Tři věděli, že Lada ilustroval dobrého vojáka Švejka.

IX. TRÍDA

V deváté třídě bylo v den výzkumu přítomno osmnáct žáků, samotný výzkum trval osm minut. Deset jich označilo Ladu za malíře, pouhý jeden za spisovatele. Název Ladovy rodné vesnice znalo sedm žáků, dalších šest ji různými způsoby zkomolili (Rusice, Rusnice, Rusavice apod.). Jeden za možné Ladovo rodné místo označil Roudnici. Tyto zkomolené názvy jsem do celkového hodnocení nezapočítávala. O autorství kocoura Mikeše vědělo čtrnáct žáků, o autorství knížky O chytré kmotře lišce dva a o Bubácích a hastrmanech jeden. Čtrnáct žáků vědělo, že Lada ilustroval Dobrého vojáka Švejka, jednou se ve výčtu Ladových děl objevily České Vánoce, Nezbedné pohádky a Pohádky naruby.

Tabulka č. 8

Třída: IX		
Počet dětí: 18		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Malíř	10	55,5
Spisovatel	1	5,5
Na jedno oko slepý	14	77,8
Rodná vesnice Hrusice	7	38,9
Krádež obrazů	9	50
2 dcery	1	5,5
Vnuk Josef	4	22,2
Mikeš	14	77,8
Bubáci a hastrmani	1	5,5
Pohádky naruby	1	5,5
Švejk	14	77,8
Nezbedné pohádky	1	5,5
O chytré kmotře lišce	2	11,1
České Vánoce	1	5,5

Zajímavým postřehem je, že v této třídě čtrnáct dětí vědělo o tom, že Lada byl na jedno oko slepý a měl tak zkreslené vnímání světa. Devět žáků také vědělo o krádeži obrazů Josefa Lady, která proběhla před několika lety. Dokonce čtyřikrát se v odpovědích objevilo, že Lada má vnuka, který nese stejné jméno, jedna žákyně také věděla podrobnější informace z Ladova soukromého života (dvě dcery, tragická smrt jedné z nich, manželka Hana zemřela sedm let před Ladou apod.). tyto znalosti mohly být ovlivněny sledováním televize nebo informacemi z denního tisku. Také mohly být ovlivněny shlédnutým dokumentem o Josefu Ladovi, který někteří žáci uvedli.

5. 3. 3 VÝSLEDKY VÝZKUMU NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE SVATÉ VORŠILY V OLOMOUCI

Na Základní škole svaté Voršily v Olomouci jsem se dotazovala celkem sto sedmdesáti čtyř dětí, z toho jich bylo devadesát osm na prvním stupni a sedmdesát šest na druhém stupni. Nyní bych chtěla shrnout celkové výsledky výzkumu.

Za malíře Ladu označilo osmdesát sedm žáků, což je 50% všech dotazovaných. Za spisovatele jen sedmdesát devět, což je 45,4 %. Za malíře a spisovatele zároveň ho napsalo sedm dětí, to jsou pouhá 4%. Ladovy rodné Hrusice znalo dvanáct žáků, tedy 6,9%, dalších šest, tedy 4%, jeho rodné místo různě komolilo, jak už jsem napsala výše u hodnocení jednotlivých tříd. Dvacet čtyři žáků, tedy 13,8%, Ladu určilo jako autora básní, sedm (4%) ho určilo za autora říkadel, stejný počet za autora obrázků, jeden (0,6%) mu přiřkl status divadelního autora a dva (1,7%) ho označili za skladatele.

O kocouru Mikešovi vědělo celkem sto dvacet pět žáků, což je 71,8 % z celkového počtu dotazovaných. Čtrnáct z nich (8,1%) znalo i jméno vepřítka Pašíka, patnáct (8,6%) jméno kozla Bobeše, čtyři (2,3%) jméno Pepíka ševců, jeden žák (0,6%) jméno kocourka Nacíčka a čtyři (2,3%) žáků vědělo, že Mikeš žil u babičky. Tři žáci (1,7%) věděli, že Mikeš měl kamarády, nenapsali však jejich jména.

Tabulka č. 9

Základní škola svaté Voršily v Olomouci		
Počet dětí: 174		
Znalosti o Ladovi	Počet odpovědí	Procenta
Malíř	87	50
Spisovatel	79	45,4
Malíř a spisovatel	7	4
Autor říkanek	7	4
Autor básní	24	13,8
Autor obrázků	7	4
Autor divadla	1	0,6
Skladatel	3	1,7
Autor pohádek	11	6,3
Rodná vesnice Hrusice	12	6,9
Na jedno oko slepý	14	8
Krádež obrazů	9	5,2
Mikeš	125	71,8
Pašík	14	8,1
Bobeš	15	8,6
Náciček	1	0,6
Pepík	4	2,3
Mikešovi kamarádi	3	1,7
Babička	3	1,7
Bubáci a hastrmani	23	13,2
O chytré kmotře lišce	19	10,9
Švejk	18	10,3

Dvacet tři žáků (13,2%) určilo Ladu za autora Bubáků a hastrmanů, devatenáct (10,9%) za autora knížky O chytré kmotře lišce. Osmnáct (10,3%) jich vědělo, že je autorem ilustrací k dobrém vojáku Švejkovi. jedenáct dětí (6,3%) napsalo, že Lada psal pohádky a neudalo přitom žádné další konkrétnější údaje.

Čtrnáct žáků (8%) uvedlo, že Lada byl na jedno oko slepý a měl tedy zkreslené vnímání, devět jich vědělo, že před několika lety byly Ladovy obrazy ukradeny a posléze nalezeny a vráceny.

Občas děti také uváděly, že určitou knížku mají doma, že znají Ladovy obrázky z pohlednic nebo že ví o tom, že se kocour Mikeš vysílal ve Večerníčku. Často děti uvedly, že Lada kreslil vodníky či víly, že je autorem obrazů z rodné vesnice a okolí, že maloval čtyři roční období a jednotlivé měsíce nebo že se vyrábí tašky a kalendáře s jeho ilustracemi. Jeden žák páté třídy dokonce uvedl, že sledoval dokument o Josefu Ladovi a podrobnosti, které si z pořadu pamatoval a že jeho kresby často vidíme na obalech CD s koledami. Žákyně páté třídy věděla, že Lada je autorem říkadel, která jsou právě pouštěna v pořadu České televize Kouzelná školka.

Pokud žáci nevěděli konkrétní titul nebo postavu, uváděly, že Lada psal hlavně pohádky nebo knížky pro děti či že psal knížky o dobrodružství, ilustroval knížky pro děti, měl děti rád a byl jejich přítelem.. Jednou se dokonce objevila i část básničky o Ladovi. Často děti také uváděly píseň Jaromíra Nohavici Ladovská zima – buď že je o Ladovi nebo podle něj nebo že je dokonce jejím autorem. Ve vyšších ročnících žáci znali více z Ladova života – že žil a zemřel v Praze, že se učil malířem pokojů a další podrobnosti o Ladově rodině.

Za povšimnutí by stály také chyby, kterých se žáci dopouštěli. Když pomínu pravopisné chyby, kterými byly především i/y, t/d, s/z, š/ž, t/d, mě/mně, ě/je, malá a velká písmena, dělení slov, skloňování či záměna písmen ve jméně Josefa Lady – často psali Jozef Lada a kterými bych se nechtěla zabývat, protože se objevovaly především v nižších ročnících, jsou to především chyby faktické. Děti si Ladu občas spletly s Josefem Čapkem, objevila se i odpověď, že Lada je bratrem spisovatele Karla Lady, což však bylo ovlivněnou dobře míněno, ale špatnou nápovědou kandidátky, která hodinu, ve které výzkum proběhl, vyučovala, a sice, že byli dva bratři...Častokrát se jako jeho dílo objevila Povídání o pejskovi a kočičce, někdy i přejmenované na O kočičce a kocourkovi, objevila se i odpověď, že Lada je autorem vodníka Česílka (ovšem s malým otazníkem za větou). Jedna žákyně třetí třídy také uvedla, že Lada je autorem Krtečka. Jeden žák si Ladu spletl

s Ondřejem Sekorou, sám to však hned na začátku přiznal a následně začal psát o Ladovi.

Jeden žák třetí třídy uvedl, že Lada byl skladatelem, psal písně, hrál na klavír a jiné nástroje. Žákyně šesté třídy napsala, že Lada je skladatel písní, známých a často hrozných, obzvláště pro klavír. Tři žáci čtvrté třídy napsali, že Lada je autorem Pohádek z onoho světa. Další ho označil za autora písně Utíkej, Káčo, utíkej či za autora Čerta a Káči. Častou chybou byla záměna titulu O chytré kmotře lišce za titul Liška Bystrouška. Děti uváděly oba dva tituly, oba jsem však počítala do hodnocení, protože se domnívám, že věděli, o jakou knížku jde, jen si spletli název.

Další chybou, kterou uvedl žák páté třídy, byla informace, že Josef Lada chodil po vesnicích a podobně jako Božena Němcová sepisoval pohádky. Podobnou chybou bylo, že Lada namaloval Boženu Němcovou. Žáci také uváděli, že žil v 18., 19. století.

Jedna žákyně uvedla, že Lada nakreslil obrázek na Chipsy. Občas se objevilo i to, že Lada je autorem Kocoura v botách. Tuto odpověď jsem jako alternativu kocoura Mikeše neuznávala. Jeden žák dokonce uvedl, že Lada maloval lidi s uřezanými prsty.⁶⁴

5. 3. 4 ZÁVĚR Z VÝZKUMU NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE SVATÉ VORŠILY V OLOMOUCI

Přes veškeré faktické chyby, kterých se děti dopouštěly, si myslím, že výzkum dopadl dobře a že žáci Základní školy svaté Voršily v Olomouci mají o Ladovi minimálně základní povědomí, často i rozšířené. Překvapilo mě, že většina jich znala kocoura Mikeše a že někteří znali i jiná Ladova díla, především hojně uváděné Bubáky a hastrmany. Také mě překvapilo a potěšilo, že žáci vědí něco i o Ladově životě, především ve vyšších ročnících. Myslím, že na této škole je povědomí o Ladovi poměrně dobře rozšířeno.

⁶⁴ Jako batole Lada vypadl z kolébky a vypíchl si pravé oko, což mu způsobilo trvalé problémy ze zrakem a způsobilo to jeho vnímání světa z odlišné perspektivy.

5. 4 ZÁKLADNÍ ŠKOLA V KOŘENOVĚ

Základní škola v Kořenově je malotřídka. Pět ročníků je spojeno ve dvou třídách. Spojené jsou první a druhý ročník v jedné třídě a třetí, čtvrtý a pátý ročník ve třídě druhé. Na škole na plný úvazek učí pouze jedna učitelka, druhá učitelka učí jedenáct hodin týdně (přírodověda, vlastivěda, prvouka, hudební výchova), ředitelka učí dvě hodiny denně a poté se věnuje ředitelské práci a vychovatelka v družině vyučuje zbývající předměty (tělesná výchova, pracovní činnosti, výtvarná výchova).

Základní škola v Kořenově leží v okrese Jablonec nad Nisou, v Libereckém kraji na pomezí Jizerských hor a Krkonoš. Jedná se o několik původně samostatných obcí (Horní Kořenov, Dolní Kořenov, Příchovice, Horní Polubný, Rejdice, Jizerka, Tesařov, Růžodol) nyní spojených do jedné. Budova školy se nachází v části Horní Kořenov.

5. 4. 1 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Celkový počet dotazovaných žáků v této škole byl dvacet sedm. První třídu jsem při provádění výzkumu opět vynechala. Dotazníky žákům rozdala Mgr. Michaela Gigelová, učitelka v ZŠ Kořenov, která jako jediná učí na plný úvazek. Díky ní jsem získala i informace o výuce na této škole, konkrétně o možné informovanosti žáků o Josefu Ladovi či o specifických poruchách některých žáků, které se projevíly při zpracování dotazníků.

Výzkum na Základní škole v Kořenově proběhl v pátek 19. října 2007 a měl stejné cíle jako na Základní škole svaté Voršily v Olomouci, tedy zjistit, zda žáci znají Josefa Lady, jeho díla či postavy z jeho děl. Výzkum byl prováděn následujícím způsobem. Žákům byly rozdány dotazníky s předem připravenými otázkami s pokynem k jejich vyplnění. Doba určená k strávení vyplňování dotazníku byla předem určena na deset minut, jednotlivé stopáže u každé třídy uvedu zvlášť v hodnocení jednotlivých ročníků.

5. 4. 2 VÝSLEDKY VÝZKUMU V JEDNOTLIVÝCH TŘÍDÁCH

II. TŘÍDA

Druhá třída měla v den výzkumu devět žáků. Čas původně odhadovaný na deset minut se protáhl na patnáct minut, což je o deset minut méně než na Základní škole svaté Voršily v Olomouci, je to však nejdelší doba strávená výzkumem na této škole, stejně jako na Základní škole svaté Voršily jsem nejdelší dobu strávila také ve druhé třídě. Kratší čas na této škole mohl být způsoben i tím, že žáci již měli formulované otázky a volili z nabízených odpovědí.

Tabulka č. 10 a

Třída: II				
Počet dětí: 9				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	9	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	8	88,9	1	11,1
3. Rodiště Josefa Lady	8	88,9	1	11,1
4. Znalost Mikeše	8	88,9	1	11,1
5. Kdo je to Mikeš	8	88,9	1	11,1
6. Proč Mikeš utekl z domova	8	88,9	1	11,1
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	6	66,7	3	33,3

Všichni žáci uvedli, že znají Josefa Lady, úspěšnost v této otázce byla tedy 100%. U otázky číslo dvě Ladu za malíře a spisovatele správně určilo osm žáků, stejný počet také uvedl, že Lada pochází z Hrusic. Pouze jeden žák zaškrtnul možnost, že Ladovým rodným místem je Praha-Podskalí. To mohlo být způsobeno tím, že žák měl určité povědomí o Ladově pozdějším domově v Praze-Podskalí a spletl si je s rodnými Hrusicemi.

Tabulka č. 10 b

Třída: II			
Počet dětí: 9			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	2	22,2
	Z knížek	9	100
	Z televize	9	100
	Ze školy	8	88,9
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	2	22,2
	Nudné	0	0
	Zajímavé	7	77,8
	Jiné	1	11,1
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	5	55,6
	Ne	2	22,2
	Příležitostně	3	33,3

Na otázku, zda žáci znají Mikeše, odpovědělo kladně osm žáků. Následně žáci uvedli všechny možnosti, odkud dílo znají. K vyprávění rodičů či prarodičů se přiklonili dva, ke knížkám devět, k televizi také devět a ke škole osm. Je zajímavé, že jeden žák nezaškrtnul, že Mikeše zná, ale následně uvedl, že jej zná ze všech nabízených zdrojů. Osm žáků také správně uvedlo, že Mikeš utekl z domova, protože rozbil babičce krajáč s mlékem a chtěl jí vydělat na nový, pouze jeden žák uvedl, že se Mikeš nepohodl s babičkou. Na otázku číslo sedm odpovědělo

správně šest dětí, které uvedly, že u babičky kromě Mikeše žil také Pepík, Pašík a Náciček. Dva žáci uvedli, že tam žil Bobeš, Kokeš a Lukeš. To mohlo být způsobeno tím, že kozel Bobeš se tam také vyskytoval, přestože bydlel u slouhy Malinovského. Další možnost je také určitá zvuková podoba těchto tří jmen.

Dva žáci uvedli, že Mikeš je dílo úsměvné, sedm žáků, že je zajímavé a jeden žák, že je jiné. Při specifikaci dotazu, čím je dílo zajímavé, žáci uváděli, že je zajímavé, úsměvné, legrační. Jeden žák uvedl, že dílo je zajímavé tím, že Mikeš umí mluvit. Žáci také uváděli, zda se dílu vrací či nikoliv. Pět jich uvedlo, že ano, dva že ne a tři že příležitostně. Ti, kteří uváděli, že se k dílu vrací, svou odpověď zdůvodňovali tím, že knížku mají ve škole a čtou si ji, že ji mají doma, že je knížka hezká, zajímavá nebo že se jim líbí. Ti, kteří uvedli, že se k dílu nevrací, to zdůvodnili tím, že knížku doma nemají a čtou něco jiného.

Poslední otázka byla směřovaná k tomu, aby žáci uvedli, co vše ví o Josefu Ladovi bez konkrétně formulovaných otázek. Otázku zodpovědělo osm žáků. Mezi odpověďmi se nejvíce objevili Bubáci a hastrmani, pohledy, říkanky a obrázky.

V tabulce je vidět procentuelní zastoupení správných a špatných odpovědí. Někteří žáci na některou otázku neodpověděli, proto jsem jejich odpovědi počítala jako špatné. Otázky číslo čtyři, osm, devět a deset uvádím v samostatné tabulce, protože se zde nedají určit odpovědi správné a špatné.

III. TŘÍDA

Třetí třída měla v den výzkumu čtyři děti. Předem určený čas se protáhl na třináct minut. Všichni žáci uvedli, že Josefa Ladu znají, v této otázce byla tedy třída 100% úspěšná. Stejnou úspěšnost měla i otázka číslo dvě, kdy všichni žáci správně uvedli, že Lada je malíř a spisovatel. Stejně tak všichni znali kocoura Mikeše, tři žáci z knížek a jeden žák z televize. 100% úspěšnost měla i otázka číslo pět, kdy všichni správně určili, že Mikeš je kocour, a otázka číslo šest, kdy všichni uvedli, že Mikeš utekl z domov, protože rozbil babičce krajáč a chtěl jí vydělat na nový.

Na otázku číslo sedm odpověděli správně tři žáci, jedna žákyně špatně uvedla, že u babičky žil Bobeš, Kokeš a Lukeš. Čtyři žáci uvedli, že Mikeš je dílo úsměvné, tři se k němu vrací, jeden žák příležitostně. Mezi důvody se objevilo, že se dílo líbí, že je to hezká knížka, že se líbila, protože není nudná.

Tabulka č. 11 a

Třída: III				
Počet dětí: 4				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	4	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	4	100		0
3. Rodiště Josefa Lady	3	75	1	25
4. Znalost Mikeše	4	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	4	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	4	100	0	0
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	3	75	1	25

Na otázku číslo deset v této třídě odpověděli tři žáci. Mezi správnými odpověďmi se objevilo malířské zpracování čtyř ročních období či opětovné uvedení Lady za malíře a spisovatele. Zde se objevily i špatné odpovědi, a sice, že Lada je autorem Krtečka či Pejška a kočky. Tyto odpovědi se často objevovaly i u žáků Základní

školy svaté Voršily v Olomouci. V tabulce uvádím pouze správné odpovědi a jejich procentuelní zastoupení.

Tato třída byla v téměř všech svých odpovědích 100% úspěšná, což mě potěšilo, přestože se jednalo o velmi malý vzorek dětské populace.

Tabulka č. 11 b

Třída: III			
Počet dětí: 4			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	0	0
	Z knížek	3	75
	Z televize	1	25
	Ze školy	0	0
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	4	100
	Nudné	0	0
	Zajímavé	0	0
	Jiné	0	0
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	3	75
	Ne	0	0
	Příležitostně	1	25

IV. TŘÍDA

Ve čtvrté třídě bylo v den výzkumu přítomno osm dětí. Doba předem odhadovaná na deset minut byla prodloužena na dvanáct minut. Všichni žáci uvedli, že Josefa Ladu znají. Sedm z nich určilo, že se jedná o malíře a spisovatele, jedna žákyně napsala, že jde o lidového vypravěče. Šest žáků také vědělo, že Ladovým rodným místem jsou Hrusice, jedna žákyně zaškrtnla Prahu-Podskalí a jedna žákyně Senohraby.

Tabulka č. 12 a

Třída: IV				
Počet dětí: 8				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	8	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	7	87,5	1	12,5
3. Rodiště Josefa Lady	6	75	2	25
4. Znalost Mikeše	8	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	8	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	7	87,5	1	12,5
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	6	75	3	37,5

Všichni žáci uvedli, že znají Mikeše. Z vyprávění rodičů a prarodičů je známý dvěma žákům, z knížek sedmi, z televize pěti a ze školy také pěti. Všichni žáci také správně uvedli, že Mikeš je kocour. Jejich informovanost se projevila i u další otázky, kdy na otázku, proč Mikeš utekl do světa, odpovědělo správně sedm žáků, pouze jedna žákyně vedla, že Mikeš byl neposlušný a myslel, že se ve světě bude mít lépe. U otázky na další obyvatele babiččiny chaloupky správnou odpověď uvedlo šest žáků, dva žáci uvedli, že u babičky žil Bobeš, Kokeš a Lukeš a jeden žák uvedl Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného. To mohlo být ovlivněno

tím, že poslední tři jmenované osoby se v Mikešovy také vyskytují. Jeden žák uvedl možnost A i B, proto u této otázky poněkud přesahují procenta.

Za úsměvné dílo Mikeše určili tři žáci, za zajímavé čtyři a za jiné jedna žákyně. V blíže určujících odpovědích se objevovalo, že Mikeš je dílo srandovní, legrační, hezké či zajímavé. U otázky číslo devět jedna žákyně uvedla, že se k dílu vrací, jeden žák odpověděl záporně a šest žáků uvedlo, že se k dílu vrací příležitostně. Kladná odpověď byla zdůvodněna tím, že dílo je srandovní a proto se na ni žákyně někdy ráda podívá. Pouze příležitostně se žáci k dílu vrací, protože nemají čas, nemají tuto knížku doma a dívají se, když Mikeše dávají ve Večerníčku, mají jiné knížky, které čtou nebo protože se jim dílo líbí. Důvodem záporné odpovědi, že žákyně čte něco jiného.

Tabulka č. 12 b

Třída: IV			
Počet dětí: 8			
Otázky dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	2	25
	Z knížek	7	87,5
	Z televize	5	62,5
	Ze školy	5	62,5
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	3	37,5
	Nudné	0	0
	Zajímavé	4	50
	Jiné	1	12,5
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	1	12,5
	Ne	1	12,5
	Příležitostně	6	75

U otázky číslo deset se objevily správné i špatné odpovědi. Mezi správnými převažovaly vánoční obrázky, hashrman, děti hrající si na dvoře (myšlen zřejmě obraz), Mulisák, Bubáček, Pulec, Mikeš, Vánoce či obrazy, Mezi špatnými odpověďmi Zimní pohádky⁶⁵ či Vánoční pohádky⁶⁶.

V. TŘÍDA

Tabulka č. 13 a

Třída: V				
Počet dětí: 6				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	6	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	6	100	0	0
3. Rodiště Josefa Lady	5	83,3	1	16,7
4. Znalost Mikeše	6	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	6	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	2	33,3	4	66,7
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	4	66,7	2	33,3

⁶⁵ Autorkou je dánská spisovatelka Karen Blixenová (1885 – 1962).

⁶⁶ Autorem je pohádkář Zbyněk Malinský (1923 – 2005).

Pátá třída měla v den výzkumu šest žáků. Čas stanovený na deset minut byl dodržen. Všech šest žáků uvedlo, že Josefa Ladu znají. Stejný počet dětí ho správně označil za malíře a spisovatele. Ladovo rodné místo Hrusice znalo pět dětí, jeden žák nesprávně uvedl Prahu-Podskali.

Na otázku číslo čtyři, zda žáci znají Mikeše, odpovědělo kladně všech šest dětí. Dva žáci uvedli, že ho znají z vyprávění rodičů či prarodičů, šest z knížek, pět z televize a pět ze školy. Všichni také správně určili, že Mikeš je kocour. Pouze dva žáci uvedli, že Mikeš utekl do světa, protože rozbil babičce krajác a chtěl jí vydělat na nový. Tři žáci odpověděli, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje a jedna žákyně uvedla, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe. Čtyři žáci správně uvedli, že u babičky kromě Mikeše žil také Pepík, Pašík a Náciček. Dva žáci naopak špatně zaškrtnuli možnost, že se jednalo o Bobeše, Kokeše a Lukeše.

Tabulka č. 13 b

Třída: V			
Počet dětí: 6			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	2	33,3
	Z knížek	6	100
	Z televize	5	83,3
	Ze školy	5	83,3
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	3	50
	Nudné	0	0
	Zajímavé	3	50
	Jiné	0	0
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	2	33,3
	Ne	2	33,3
	Příležitostně	2	33,3

Tři žáci označili Mikeše za dílo úsměvné, stejný počet za dílo zajímavé. Při bližší specifikaci jedna žákyně uvedla, že dílo je zajímavé kvůli Nácičkovi a jedna žákyně, že neví proč. Dva žáci se k dílu vrací, dva příležitostně a dva ne. Ti, kteří se k Mikešovi vrací, uvedli, že je to nejhezčí knížka na celém světě nebo že se jim líbí. Ti, kteří se vrací příležitostně, uvedli za důvod, že nemají knížku nebo že mají úkoly. Ti, kteří se podle odpovědi ke knížce nevrací, to zdůvodňují tím, že doma nemají knížku a ani se nedívají na Večerníček.

U otázky číslo deset žáci uváděli, že Lada maloval Bubáky a hastrmany, že dostal cenu, že je autorem Mikeše, obrazů, básniček, pohledů, knížek, slabikáře, že psal a kreslil do čítanek. Jeden žák také uvedl, že Lada měl dceru a bratra.

5. 4. 3 VÝSLEDKY VÝZKUMU NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V KOŘENOVĚ

Na Základní škole v Kořenově jsem se dotazovala celkem dvaceti sedmi dětí. Nyní bych chtěla shrnout celkové výsledky výzkumu.

Dvacet sedm žáků, tedy 100%, Josefa Ladu znalo. Že se jedná o malíře a spisovatele vědělo patnáct žáků, tedy 92,6%. Jedna žákyně, tedy 3,7%, uvedla, že se jedná o lidového vypravěče. Ladovo rodné město Hrusice správně označilo dvacet dva žáků (81,5%). Tři žáci (11,1%) uvedli, že Lada pochází z Prahy-Podskalí a jedna žákyně, že ze Senohrab.

Mikeše znalo dvacet čtyři žáků, tedy 88,9%. Šest žáků (22,2%) uvedlo, že ho zná z vyprávění rodičů a prarodičů, dvacet pět žáků (81,5%) z knížek, dvacet žáků (74,1%) z televize a osmnáct žáků (66,7%) ze školy. Dvacet šest žáků, tedy 96,3%, uvedlo, že Mikeš je kocour.

Obsah Mikeše znalo dvacet jedna žáků (77,7%), kteří zaškrtnuli možnost, že Mikeš utekla z domova, protože rozbil babičce krajáč s mlékem a chtěl jí vydělat na nový. Jeden žák (3,7%) uvedl, že Mikeš se nepohodl s babičkou, dva žáci uvedli, že Mikeš byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe a tři žáci uvedli, že Mikeš chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje.

Tabulka č. 14 a

Základní škola v Kořenově				
Počet dětí: 27				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	27	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	25	92,6	2	7,4
3. Rodiště Josefa Lady	22	81,5	5	18,5
4. Znalost Mikeše	24	88,9	3	11,1
5. Kdo je to Mikeš	26	96,3	1	3,7
6. Proč Mikeš utekl z domova	21	77,7	6	22,3
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	19	70,4	8	29,6

Devatenáct žáků (70,4%) vědělo, že babičky kromě Mikeše žil také Pepík, Pašík a Náciček. Sedm žáků (25,9%) uvedlo, že se jednalo o Bobeše, Kokeše a Lukeše a jeden žák (3,7%) uvedl Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného.

Dvanáct žáků (44,4%) označilo Mikeše za dílo úsměvné, čtrnáct žáků (51,9%) za dílo zajímavé, dva žáci (7,4%) za jiné. Nikdo nenapsal, že by knížku považoval za nudnou. Při další specifikaci otázky se nejčastěji objevovalo, že Mikeš je knížka zajímavá tím, že je úsměvná, legrační, hezká, že Mikeš umí mluvit či že se v ní objevuje Náciček.

Tabulka č. 14 b

Základní škola v Kořenově			
Počet dětí: 27			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	6	22,2
	Z knížek	25	81,5
	Z televize	20	74,1
	Ze školy	18	66,7
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	12	44,4
	Nudné	0	0
	Zajímavé	14	51,9
	Jiné	2	7,4
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	11	40,7
	Ne	5	18,5
	Příležitostně	11	40,7

Jedenáct žáků (40,7%) uvedlo, že se k dílu vrací, stejný počet, že se vrací příležitostně a pět žáků (18,5%) uvedlo, že se ke knížce nevrací. Nejčastějšími důvody kladných odpovědí bylo, že knížka je hezká, že ji děti mají doma nebo ve škole, že se jim líbí, je legrační. Naopak nejčastějšími důvody záporných odpovědí bylo, že děti knížku nemají doma, že nemají čas nebo že čtou jiné knížky.

Na otázku číslo deset odpovědělo dvacet čtyři žáků. Nejčastěji uváděli, že Lada je autorem Bubáků a hastrmanů, říkanek, že napsal Mikeše, maloval obrázky a pohledy. Také se objevily postavy z Bubáků a hastrmanů, Mulisák, Bubáček a Pulec. Žáci také uváděli, že Lada je autorem vánočních pohádek a obrázků či jiných věcí souvisejících s Vánoce, že psal básničky, knížky, že vytvořil Slabikář, kreslil a psal do čítanek a další věci. Většinou se jednalo o jednoho žáka či žákyni, konkrétní údaje jsou vidět v tabulce.

Při vyplňování dotazníků se žáci dopouštěli určitých chyb. Jednak to byly chyby gramatické, kterých však nebylo mnoho. Více bylo chyb faktických, kdy Ladu uváděli za autora Broučků, Devatera pohádek, Pejška a kočičky, Krtečka, Dášeňky, Brouka Pytlíka, Medvídka Knoflíka nebo Děda Vševěda.

5. 4. 4 ZÁVĚR Z VÝZKUMU NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V KOŘENOVĚ

Překvapilo mě, že na této škole děti Josefa Ladu znají velmi dobře. Od jedné z učitelek jsem se dozvěděla, že když učila třetí ročník, věnovala Josefu Ladovi celý měsíc. I žáci nižších tříd o něm však určité povědomí mají, a myslím, že velmi dobré. Stačí se podívat na výsledky statistického zpracování. Na otázku číslo jedna všichni žáci odpověděli ANO. Tato otázka byla 100% úspěšná ve všech třídách.

Nejúspěšnější byla druhá třída, kdy 100% správné odpovědi byly u pěti otázek, a to u otázky číslo jedna, dvě, čtyři, pět, šest. Třetí třída byla 100% úspěšná u otázek číslo jedna, čtyři a pět. čtvrtá třída dosáhla 100% úspěšnosti u otázek číslo jedna, dvě, čtyři, pět.

Lze tedy říci, že celková úspěšnost povědomí o Ladovi je na této škole velmi dobrá.

5. 5 BISKUPSKÉ GYMNÁZIUM V BRNĚ

Biskupské gymnázium v Brně je církevní školou s poměrně dlouhou historií. Po jeho zániknutí v roce 1950 trvalo celých čtyřicet let, než došlo k jeho obnovení v roce 1990. Gymnázium leží v Masarykově čtvrti v Brně, což je místo velmi dobře dostupné Městskou hromadnou dopravou. Biskupské gymnázium zahrnuje studium osmileté a čtyřleté.

Celkový počet dotazovaných byl sto patnáct. Dotazníky jsem spolu s vyučujícími českého jazyka a literatury rozdala na nižším stupni gymnázia – tento postup jsem zvolila z důvodu možnosti srovnání znalostí žáků základní školy a víceletého gymnázia. Každý ročník má dvě třídy, vždy jsem zvolila pouze jednu třídu, stejně

jako v ostatních školách. Takto jsem postupovala z toho důvodu, že například Základní škola svaté Voršily v Olomouci má v každém ročníku pouze jednu třídu, kdybych na jiné škole zkoumala tříd víc, nebylo by to vzhledem k počtu studentů spravedlivé.

5. 5. 1 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Výzkum na Biskupském gymnáziu proběhl v pondělí 29. října 2007 a v úterý 30. října 2007. Jeho cílem bylo zjistit, zda žáci znají Josefa Lady, jeho díla či postavy z jeho děl. Výzkum byl prováděn následujícím způsobem. Žákům byly rozdány dotazníky s předem připravenými otázkami s pokynem k jejich vyplnění. Doba určená k strávení vyplňování dotazníku byla předem určena na deset minut, jednotlivé stopáže byly s minutovými odlišnostmi dodrženy.

5. 5. 2 VÝSLEDKY VÝZKUMU V JEDNOTLIVÝCH TŘÍDÁCH

PRIMA B – VI. TŘÍDA

Prima měla v den výzkumu dvacet devět žáků. Původně odhadovaných deset minut nebylo plně využito. Žáci bral dotazník velmi vážně. Téměř všichni žáci uvedli, že Josefa Ladu znají, dvacet sedm žáků také správně odpovědělo, že se jedná o malíře a spisovatele. Jeden žák uvedl, že se jedná o lidového vypravěče a dva žáci, že jde o ševce. Ladovy rodné Hrusice znalo patnáct žáků, šest jich označilo Prahu-Podskalí a dva Senohraby.

Mikeše znalo dvacet šest žáků. Pouze jedna žákyně uvedla jako zdroj své informovanosti rodiče či prarodiče, osmnáct žáků označilo knížky, čtrnáct televizi a sedm školu. Na otázku číslo pět odpovědělo správně dvacet sedm žáků, dva žáci uvedli, že Mikeš je papoušek. Že Mikeš utekla z domova, protože rozbil babičce krajáč a chtěl jí vydělat na nový vědělo pouhých dvanáct žáků. Tři uvedli, že se nepohodl s babičkou, dva, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe a devět, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Další obyvatele babiččiny chaloupky znalo jen dvacet žáků, dva žáci uvedli Bobeše, Kokeše a Lukeše, jeden žák Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a dva žáci Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Tabulka č. 15 a

Třída: PB				
Počet dětí: 29				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	27	93,1	2	6,9
2. Kdo je to Josef Lada	27	93,1	2	6,9
3. Rodiště Josefa Lady	15	51,7	14	48,3
4. Znalost Mikeše	26	89,7	3	10,3
5. Kdo je to Mikeš	27	93,1	2	6,9
6. Proč Mikeš utekl z domova	12	41,4	15	58,6
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	20	69	7	31

Dvacet jedna žáků uvedlo, že Mikeš je dílo úsměvné, tři, že je nudné, pět, že je zajímavé a jeden žák napsal, že dílo je jiné. Při další specifikaci otázky se objevovalo, že je to dílo legrační, zajímavé tím, že vypráví o mluvících zvířátkách, popisuje zajímavý život mluvícího kocoura, zajímavé tím, že jde o příběh o zvířatech, která naučil mluvit člověk. Žák, který uvedl, že je to dílo jiné, svou odpověď blíže specifikoval zdůvodněním, že je to pro děti. Jeden žák uvedl, že je to zajímavé dílo a při bližší specifikaci napsal, že to dílo nezná.

Tabulka č. 15 b

Třída: PB			
Počet dětí: 29			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	1	3,4
	Z knížek	18	62,1
	Z televize	14	48,3
	Ze školy	7	24,1
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	21	72,3
	Nudné	3	10,3
	Zajímavé	5	17,2
	Jiné	1	1,34
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	7	24,1
	Ne	7	24,1
	Příležitostně	15	51,7

Sedm žáků uvedlo, že se k dílu vrací, sedm, že se nevrací a patnáct, že se vrací příležitostně. Zdůvodnění kladných odpovědí bylo, že příběh Josefa Lady se žákovi moc líbí, je to napodobenina lidí, příběh má nějaké poučení, veselé a vtipné hlášky že je zábavný, u zdůvodnění záporných, že tato četba žáky moc nebaví, nezajímá, je to blbost, nedostatek času nebo nevlastnění díla a mezi odpověďmi příležitostného se vracení k dílu se objevilo, že pokud je možnost a čas, žákyně se k dílu vrátí, knížka je hezky napsaná a ilustrovaná, je zdařilá, někdy se čtou úryvky ve škole, žákyně má Ladu ráda a je při něm zábava.

U otázky číslo deset žáci uváděli, že Lada je malíř a spisovatel, že je autorem O chytré kmotře lišce, básniček, Mikeše, že viděl dvojrozměrně, někteří vzpomněli kozla Bobeše, kocoura Mikeše a Pepíka. Jeden žák napsal, že Lada maloval a okraj novin otcovou propiskou, a když jeho otcovi přišel zákazník, nemohl propisku najít. Další žáci zmiňovali Mulisáka, Bubáčka a Pulce, zimní obrázky a pohledy, knihy

se zvířátky, říkadla, také dvě Ladovy dcery, pro které Lada původně pohádky psal, Nezbedné pohádky, Bubáky a hastrmany. Zmiňovány byly také práce pro děti. Jedna žákyně napsala, že v Ladových příbězích s objevuje rodná vesnice, kostelík, rodná chaloupka a že v Hrusicích je v zídce díra a nad ní je napsáno „Tudy jsem chodil. Mikeš“. Skutečný nápis, který zřejmě měla na mysli, vypadá takto:

I v této třídě se žáci dopouštěli chyb, když Ladu určovali za autora Pejška a kočičky nebo Dášeňky.

SEKUNDA A – VII. TŘÍDA

V den výzkumu bylo ve třídě přítomno dvacet osm žáků. Dotazníky jsme žákům rozdala v hodině, kdy je učila posluchačka, nevím, zda tohle bylo důvodem jejich nadšení, všichni se však do vyplňování pustili s radostí.

Josefa Ladu znalo dvacet sedm žáků, za malíře a spisovatele ho určil stejný počet. Devatenáct jich vědělo, že Lada pochází z Hrusic, čtyři za Ladovo rodné místo označili Prahu-Podskalí a dva Senohraby.

Tabulka č. 16 a

Třída: SA				
Počet dětí: 28				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	27	96,4	1	3,6
2. Kdo je to Josef Lada	27	96,4	1	3,6
3. Rodiště Josefa Lady	19	67,9	9	32,1
4. Znalost Mikeše	28	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	28	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	14	50	14	50
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	17	60,7	11	39,3

Mikeš byl známý dvaceti osmi žákům, tedy 100%. Z vyprávění rodičů či prarodičů ho znalo osm žáků, z knížek dvacet jedna žáků, z televize osmnáct žáků a ze školy pouzí dva žáci. Že se jedná o kocoura, vědělo dvacet osm žáků, tedy opět 100%. Jeden žák napsal, že Mikeš utekl z domova, protože se nepohodl s babičkou, čtrnáct žáků správně uvedlo, že rozbil babičce krajáč s mlékem a chtěl jí vydělat na nový a dvanáct žáků označilo možnost, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. U otázky číslo sedm odpovědělo správně sedmnáct žáků, deset jich odpovědělo, že u babičky kromě Mikeše žil Bobeš, Kokeš a Lukeš a jeden žák uvedl Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného.

Tabulka č. 16 b.

Třída: SA			
Počet dětí: 28			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	8	28,6
	Z knížek	21	75
	Z televize	18	64,3
	Ze školy	2	7,2
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	21	75
	Nudné	3	10,7
	Zajímavé	4	14,3
	Jiné	0	0
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	3	10,7
	Ne	14	50
	Příležitostně	11	39,3

Za úsměvné dílo Mikeše považuje dvacet jedna žáků, za nudné tři žáci a za zajímavé čtyři žáci. Při bližší specifikaci se objevily odpovědi, že je dílo zajímavé tím, že tam mluví zvířata nebo se stávají různé příhody. Žákyně, která uvedla, že je dílo nudné, svou odpověď zdůvodnila tím, že je na dílo už moc stará, ale když jí bylo devět, tak tuto knížku milovala.

Na otázku číslo deset odpovědělo dvacet pět žáků. Nejčastěji uváděli, že jde o autora knížek, obrázků, pohledů, večerníčků, kalendářů, zmíněna byla také kniha Josef Lada Dětem, Bubáci a hastrmani, zimní krajina, Ladovy postavy Mulisák, Bubáček, Pulec, Náciček nebo Ladova slepota na konci života, kterou si dotyčný žák zřejmě spletl s jeho celoživotní poloviční slepotou.

Vyskytly se i chyby, kterých se žáci dopouštěli, například určení Lady za autora Rumcajse či Manky nebo Vánočních pohádek, jejichž autorem je, jak už bylo zmíněno v poznámce výše, Zbyněk Malinský.

TERCIE A – VIII. TŘÍDA

Tercie měla v den výzkumu dvacet devět žáků. Doba stanovená předem na deset minut nebyla celá využita. Žáci vyplňování brali jako zpestření hodiny, jako zábavu.

Tabulka č. 17 a

Třída: TA				
Počet dětí: 29				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	28	96,6	1	3,4
2. Kdo je to Josef Lada	25	86,2	3	10,3
3. Rodiště Josefa Lady	19	65,5	10	34,5
4. Znalost Mikeše	27	93,1	2	6,9
5. Kdo je to Mikeš	26	89,7	3	10,3
6. Proč Mikeš utekl z domova	14	48,3	15	51,7
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	18	62,1	11	37,9

Josefa Ladu v této třídě znalo dvacet osm žáků. Dvacet pět jich vědělo, že se jedná o malíře a spisovatele, jeden žák ho označil za lidového vypravěče a dva žáci za ševce. Otázkou zůstává, zda si jenom nedělali srandu, přesto tyto odpovědi budu brát jako platné a počítat je mezi špatné. Devatenáct žáků vědělo, že Lada pochází z Hrusic, tři označili Makov a tři Senohraby.

Na otázku číslo čtyři odpovědělo kladně dvacet sedm žáků. Z vyprávění rodičů a prarodičů byl Mikeš známý čtyřem žákům, z knížek osmnácti žákům, z televize jedenácti žákům a ze školy třem žákům. Že se jedná o kocoura, vědělo dvacet šest žáků, jeden žák zaškrtnul papouška, jeden žák psa a jeden žák kozla. U otázky číslo šest bylo čtrnáct správných odpovědí. Dva žáci napsali, že se Mikeš nepohodl s babičkou, čtyři, že byl neposlušný a myslel, že se ve světě bude mít lépe a osm, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky správně rozpoznalo osmnáct žáků, deset jich označilo Bobeše, Kokeše a Lukeše a jeden žák Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Úsměvným dílem je Mikeš podle devatenácti žáků, nudným podle tří, zajímavým podle čtyř a jiným také podle čtyř. Při rozvedení této otázky se ukazovaly odpovědi jako že je to pro malé děti, akční horor, že je dílo zajímavé tím, že zvířata mají kladné lidské vlastnosti, je tam spousta postřehů ze života. Dva žáci uvedli, že se k dílu vrací, čtrnáct, že se jich nevrací a třináct, že příležitostně. Mezi důvody vracení se uvedli, že mají rádi pohádky, že je to velice zajímavé a Mikeš by měl jít příkladem lidí, že jde o krásné dílo, že rádi vzpomínají na to, co četli, když byli malí, je to oddechová četba či se jedná o jednu z mála knih, která se dá číst. Mezi důvody záporné odpovědi se objevilo, že je to dětské, že si ani nepamatují, jestli to někdy četli, že je to nuda, nedostatek času, nezájem a zájem o jiné knížky, opakovaný vtip není vtipem a mezi důvody příležitostného sáhnutí po knížce vysílání večerníček, knížka je schovaná v knihovničce, jde o povídky, které vždy potěší na duši.

Tabulka č. 17 b

Třída: TA			
Počet dětí: 29			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	4	13,8
	Z knížek	18	62,1
	Z televize	11	37,9
	Ze školy	3	10,3
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	19	65,5
	Nudné	4	13,8
	Zajímavé	4	13,8
	Jiné	4	13,8
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	2	6,9
	Ne	14	48,3
	Příležitostně	13	10,3

U otázky číslo deset se objevovalo, že Lada je autorem obrazu vrby a na ní sedícího vodníka, autor pohledů, říkanek, obrázků večerníčků, Bubáků a hastrmanů, zasněžené krajiny. Jeden žák uvedl, že Lada je autorem obrazů s konturami, jiný zase že měl bratra Karla Čapka – to je chyba, která prolíná téměř všechny dotazované školy.

KVARTA B – IX. TŘÍDA

Ve třídě bylo v den výzkumu přítomno dvacet devět žáků. Doba předem odhadovaná na deset minut byla dodržena. Josefa Ladu v této třídě znalo dvacet osm žáků, dvacet devět, tedy 100%, označilo, že se jedná o malíře a spisovatele. Ladovy rodné Hrusice zaškrtnulo dvacet jedna žáků, jeden žák označil makov, jeden Prahu-Podskalí a jeden Senohraby. Pět žáků neoznačilo žádnou možnost, neoznačení počítám jako označení špatné možnosti.

Tabulka č. 18 a

Třída: KB				
Počet dětí: 29				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	28	96,6	1	3,4
2. Kdo je to Josef Lada	29	100	0	0
3. Rodiště Josefa Lady	21	72,5	8	27,6
4. Znalost Mikeše	28	96,6	1	3,4
5. Kdo je to Mikeš	28	96,6	1	3,4
6. Proč Mikeš utekl z domova	10	34,5	19	65,5
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	14	48,3	15	51,7

Dvacet osm žáků napsalo, že Mikeš je kocour, pouze jeden žák ho označil za psa. Důvod Mikešova odchodu do světa správně zadrželo deset žáků, pět se jich domnívalo, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe a třináct, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Pepíka, Pašíka a Nácička znalo čtrnáct žáků, s Bobešem, Kokešem a Lukešem si je spletlo jedenáct žáků, s Frantíkem, slouhou Malinovským a ponocným tři žáci.

Dvacet šest žáků uvedlo, že Mikeš je podle nich dílo úsměvné, dva žáci, že je zajímavé a dva žáci, že je jiné. Zajímavé se jim zdálo stylem kreseb, také je podle

nich milé, poučné a pěkně animované či relaxační. Jeden žák uvedl, že se k dílu vrací, osmnáct žáků, že se k dílu nevrací a devět žáků příležitostně. Svoje odpovědi příležitostného se vracení zdůvodňovali mladšími sourozenci, večerníčky, tím, že jde o dílo pro mladší děti, občasným posloucháním gramodesek či magnetofonových kazet, nedostatkem času, upřednostňováním jiné literatury, vracením se do dětství, je to mimořádně zdařilé dílo, nezájmem, nevlastněním díla či příležitostem ve škole, knihovně a čítankách.

Tabulka č. 18 b

Třída: KB			
Počet dětí: 29			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	8	27,6
	Z knížek	18	62,1
	Z televize	16	55,2
	Ze školy	12	41,4
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	26	89,6
	Nudné	0	0
	Zajímavé	2	6,9
	Jiné	2	6,9
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	1	3,4
	Ne	18	62,1
	Příležitostně	9	31,1

Na otázku číslo deset žáci odpovídali, že znají Ladovy typické obrazy, pohledy ročních období, zvířata, Mikešovo a Pašíkovo dobrodružství, život na vesnici, kresba perem, obraz vesnická hospoda (předpokládám, že se jedná o obraz Rvačka v hospodě). Také bylo zmíněno dílo Bubáci a hastrmani a jeho postavy, ilustrace Švejka, kalendář, večerníčky, zimní krajina, dílo O chytré kmotře lišce, píseň Ladovská zima Jaromíra Nohavici.

5. 5. 3 VÝSLEDKY VÝZKUMU NA BISKUPSKÉM GYMNÁZIU V BRNĚ

Na Biskupském gymnáziu v Brně jsem se dotazovala celkem sto patnáct žáků. Nyní bych chtěla shrnout celkové výsledky výzkumu.

Tabulka č. 19 a

Biskupské gymnázium v Brně				
Počet dětí: 115				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	110	95,6	5	4,3
2. Kdo je to Josef Lada	108	93,9	7	6,1
3. Rodiště Josefa Lady	74	64,3	41	35,6
4. Znalost Mikeše	109	94,8	6	5,2
5. Kdo je to Mikeš	109	94,8	6	5,2
6. Proč Mikeš utekl z domova	50	43,5	65	56,5
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	69	60	46	40

Sto deset žáků uvedlo, že Josefa Ladu znají, úspěšnost otázky byla 95,6%. Za malíře a skladatele ho označilo sto osm žáků, tedy 93,9%. Sedm žáků (6,1%) na tuto otázku odpovědělo špatně, dva (1,7%) ho určili za lidového vypravěče a čtyři (3,5%) za ševce. Ladovy rodné Hrusice správně zaškrtnulo sedmdesát čtyři žáků,

to je 64,3%. Makov označili čtyři žáci, tedy 3,8%, Prahu-Podskalí jedenáct žáků, tedy 9,6%, a Senohraby osm žáků, tedy 6,9%.

Mikeše znalo sto devět žáků, tedy 94,8%. Dvacet jedna (18,3%) jich za zdroj své informovanosti uvedlo vyprávění rodičů či prarodičů, sedmdesát pět (65,2%) knížky, padesát devět (51,3%) televizi a dvacet čtyři žáků (20,9%) zvedlo školu. Na otázku číslo pět správně odpovědělo sto devět žáků (94,8%), kteří napsali, že Mikeš je kocour. Tři žáci (2,6%) uvedlo, že jde o papouška, dva žáci (1,7%), že se jedná o psa a jeden žák (0,9%) napsal, že Mikeš je kozel.

Tabulka č. 19 b

Biskupské gymnázium v Brně			
Počet dětí: 115			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	21	18,3
	Z knížek	75	65,2
	Z televize	59	51,3
	Ze školy	24	20,9
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	87	75,6
	Nudné	10	8,7
	Zajímavé	15	13
	Jiné	7	6,1
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	13	11,3
	Ne	53	46,1
	Příležitostně	48	41,7

Padesát žáků (43,5%) vědělo, že Mikeš utekl z domova, protože babičce rozbil krajáč s mlékem a chtěl jí vydělat na nový. Pět žáků (4,3%) uvedlo, že se nepohodl s babičkou, dvanáct (10,4%), že byl neposlušný a myslel si, že se ve

světě budě mít lépe, a čtyřicet dva (36,5%), že chtěl získat zkušenosti a získat jiné kraje.

Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky znalo šedesát devět (60%) žáků, třicet tři (28,7%) jich uvedlo, že šlo o Bobeše, Kokeše a Lukeše, pět (4,3%) jich označilo Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a tři (2,6%) Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Za úsměvné dílo Mikeše označilo osmdesát sedm (75,6%) žáků, za nudné deset (8,7%), za zajímavé patnáct (13%) a za jiné sedm (6,1%). Při bližší specifikaci se nejčastěji objevovalo, že knížka je legrační, zajímavá vyprávěním o mluvících zvířátkách, pěkně animovaná, zvířata mají lidské vlastnosti. K dílu se vrací třináct (11,3%) žáků, příležitostně čtyřicet osm (41,7%) a nevrací se padesát tři (46,1%). Nejčastějšími zdůvodněními kladných odpovědí bylo, že knížka se žákům líbí, mají ji doma, mají mladší sourozence, naopak nejčastějším zdůvodněním nezájmu o knížku bylo, že je to dílo určené mladším dětem.

5. 5. 4 ZÁVĚR Z VÝZKUMU NA BISKUPSKÉM GYMNÁZIU V BRNĚ

Na Biskupském gymnáziu v Brně neměla žádná třída 100% úspěšnost ve znalostních otázkách. Celkové výsledky jsou však velmi dobré. Nejúspěšnějšími otázkami byly otázky číslo jedna, dvě, čtyři a pět. Naopak v ostatních otázkách znalost žáků pokulhávala, zvláště v otázkách číslo šest a sedm.

5. 6 CYRILOMETODĚJSKÁ CÍRKEVNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA V BRNĚ

Cyrilometodějská církevní základní škola je umístěna v Brně v Masarykově čtvrti, v místě s velmi dobrou dopravní dostupností. Na prvním stupni jsou každé ročníku tři třídy, na druhém stupni dvě třídy.

5. 6. 1 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Výzkum na Cyrilometodějské základní škole v Brně proběhl v pondělí 29. října 2007 a v úterý 30. října 2007. Jeho cílem bylo zjistit, stejně jako na Biskupském gymnáziu, zda žáci znají Josefa Lady, jeho díla či postavy z jeho děl. Výzkum byl prováděn následujícím způsobem. Z každého ročníku se vybrala jedna třída, které její vyučující v hodinách českého jazyka a literatury rozdali dotazníky. První den byly dotazníky rozdány všem třídám kromě sedmé, druhý den pak zbývajícím sedmé třídě. První třídu jsem opět vynechala. Při výběru tříd byly z podnětu ředitele školy zvoleny vždy třídy A. Vzhledem k tomu, že dotazníky žákům rozdávali vyučující, nemohla jsem sledovat čas, po zkušenostech z ostatních škol však předpokládám, že doba předem odhadnutá na deset minut byla s mírnými minutovými odchylkami dodržena.

5. 6. 2 VÝSLEDKY VÝZKUMU V JEDNOTLIVÝCH TŘÍDÁCH

II. TŘÍDA

Ve třídě bylo v den výzkumu přítomno devatenáct žáků. Sedmnáct jich odpovědělo, že Josefa Ladu zná. Za malíře a spisovatele ho označilo dvanáct z nich, šest ho považovalo za hudebního skladatele a jeden žák za lidového vypravěče. Rodné Hrusice znalo pouhých šest žáků, jedenáct se domnívalo, že Lada pochází z Prahy-Podskalí a dva, že ze Senohrab.

Mikeše znalo sedmnáct žáků. Jako zdroj své informovanosti dva z nich zaškrtnul rodiče a prarodiče, dvanáct knížky a čtrnáct televizi. Osmnáct žáků uvedlo, že Mikeš je kocour, pouze jeden žák zaškrtnul možnost, že Mikeš je papoušek. Že Mikeš utekl do světa, protože babičce rozbil krajáč a chtěl jí vydělat na nový, vědělo sedm žáků. Tři žáci napsali, že se Mikeš nepohodl s babičkou, jeden žák, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe a osm žáků si myslelo, že Mikeš chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Za další obyvatele babiččiny chaloupky označilo Pepíka, Pašíka a Nácička jedenáct žáků, pět jich určilo Bobeše, Kokeše a Lukeše, dva žáci Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a jeden žák Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Tabulka č. 20 a

Třída: II				
Počet dětí: 19				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	17	89,5	2	10,5
2. Kdo je to Josef Lada	12	63,2	7	36,8
3. Rodiště Josefa Lady	6	31,6	13	68,4
4. Znalost Mikeše	17	89,5	2	10,5
5. Kdo je to Mikeš	18	94,7	1	5,3
6. Proč Mikeš utekl z domova	7	36,8	12	63,2
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	11	57,9	8	42,1

Za úsměvné dílo Mikeše označilo třináct žáků, za nudné dva, za zajímavé pět a za jiné jeden žák. Při bližší specifikaci otázky se nejčastěji objevovalo, že knížka je pěkná, zajímavá tím, že Mikeš šel do světa, že mluví, že se v díle vyskytuje Bobeš a Nácíček. Jedenáct žáků uvedlo, že se k dílu vrací, dva, že příležitostně a sedm, že se nevrací. Kladné odpovědi byly zdůvodněny tím, že knížka je úsměvná, žákům se líbí, je to pěkná pohádka, jedna žákyně uvedla, že by si knihu chtěla přečíst, jiná zase uvedla, že si Mikeše pouští na kazetě, protože je nemehlo (Mikeš) a je to pro malé děti, jiný žák zase uvedl, že když bude Mikeš vysílán ve Večerníčku, bude ho

sledovat. Záporné odpovědi byly zdůvodňovány ztrátou knih, nedostatkem času, nezájmem či neznalostí konkrétního díla.

Tabulka č. 20 b

Třída: II			
Počet dětí: 19			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	2	10,5
	Z knížek	12	63,2
	Z televize	14	73,7
	Ze školy	0	
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	13	68,4
	Nudné	2	10,5
	Zajímavé	5	36,3
	Jiné	1	5,3
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	11	57,9
	Ne	7	36,8
	Příležitostně	2	10,5

U otázky číslo deset se objevovalo, že Lada kreslil obrázky, psal básničky a říkadla. Zmíněna byla i jména postav – Pepíka, Pašíka, Nácička či Bobeše.

Za povšimnutí by stály chyby, které žáci této třídy dělali. Jednak to byly chyby pravopisné, což se dá omluvit, protože ve druhé třídě ještě pravopis neovládají, také se zde objevil i názor, že Lada je autorem Rumcajse nebo že jde o skladatele, jak je vidět v úvodu jeden žák to však poznamenal i do otázky číslo deset.

III. TŘÍDA

Tabulka č. 21 a

Třída: III				
Počet dětí: 18				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. Znalost Josefa Lady	18	100%	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	18	100%	0	0
3. Rodiště Josefa Lady	18	100%	0	0
4. Znalost Mikeše	17	94,4	1	5,6
5. Kdo je to Mikeš	18	100%	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	9	50	9	50
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	13	72,2	5	27,8

Třetí třída měla v den výzkumu osmnáct žáků. Všichni žáci uvedli, že Josefa Ladu znají, úspěšnost první otázky tedy byla 100%. Stejný počet uvedl, že Lada je malíř a spisovatel, v této otázce tedy žáci potvrdili, že v otázce číslo jedna odpovídali pravdivě. 100% úspěšní byli žáci této třídy i v otázce číslo tři, kdy všichni uvedli, že Lada pochází z Hrusic.

Tabulka č. 21 b

Třída: III			
Počet dětí: 18			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	3	16,7
	Z knížek	16	88,9
	Z televize	8	44,4
	Ze školy	12	66,7
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	12	66,7
	Nudné	1	5,6
	Zajímavé	5	27,8
	Jiné	1	5,6
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	3	16,7
	Ne	7	38,9
	Příležitostně	6	33,3

Mikeše znalo sedmnáct žáků. Tři z nich uvedli, že jim informačním zdrojem byli rodiče a prarodiče, šestnáct jich mluvícího kocourka zná z knížek, osm z televize a dvanáct ze školy. 100% úspěšná byla třída i v otázce číslo pět, kdy všichni žáci správně odpověděli, že Mikeš je kocour. U otázky číslo šest odpovědělo správně pouze devět žáků, dva žáci uvedli, že Mikeš utekl do světa, protože s nepohodl s babičkou a sedm žáků napsalo, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Pepíka, Pašíka a Nácička znalo třináct žáků, čtyři za další obyvatele babiččiny chaloupky uvedli Bobeše, Kokeše a Lukeše.

Za úsměvné dílo označilo Mikeše dvanáct žáků, za nudné jeden žák, za zajímavé pět žáků a za jiné jeden žák. Při bližších specifikacích této otázky se nejčastěji objevovalo, že je to dílo zábavné, žákům se líbí, je zajímavé přítomností Mikeše, že málokterá knížka je zajímavá, zábavná. K dílu se vrací tři žáci, šest se jich vrací příležitostně a sedm se nevrací vůbec. Tři žáci uvedli, že se k dílu vrací, šest

příležitostně a sedm se nevrací vůbec. Mezi důvody kladných odpovědí s objevilo, že žáci dílo četli ve škole, že je to moc dobrá pohádka, je tam plno zajímavých příběhů, zábavy a dobrodružství. U záporných odpovědí se objevovalo, že žáci knihu nikdy nečetli, nebaví je nebo jim přijde nudná.

Na otázku číslo deset moc odpovědí nebylo, a pokud ano, objevilo se nich, že Lada je autorem knížek a obrázků, večerníčků, básniček, zmíněn byl také kocour Mikeš, Bubáci a hastrmani. Jeden žák uvedl, že Lada je autorem Mikeše, Bobeše a Lukeše, což považuji za chyb, protože si tato jména zřejmě přečetl až při vyplňování dotazníku a do té doby o nich neměl ani ponětí.

IV. TŘÍDA

V den výzkumu bylo ve třídě dvacet jedna žáků. Plný počet žáků napsalo, že Josefa Ladu znají. Dvacet jedna z nich ho označilo za malíře a spisovatele, pouze jeden žák napsal, že se jedná o hudebního skladatele. Sedmnáct žáků uvedlo za rodnou vesnici Lady Brusiče, čtyři Prahu-Podskalí.

Mikeše znalo všech dvacet jedna žáků. Na vyprávění rodičů či prarodičů odkázalo sedm z nich, knížky jako zdroj informací uvedlo osmnáct žáků, televizi také osmnáct a školu šestnáct. Celá třída uvedla, že Mikeš je kocour. Že Mikeš utekl z domova kvůli rozbitému krajáči vědělo šestnáct žáků, šestnáct se jich domnívalo, že tomu bylo kvůli jeho zájmu o nové zkušenosti a poznání jiných krajů. Tady trochu nesouhlasí celkový počet, je to z toho důvodu, že jeden žák zaškrtnul dvě možnosti. Tuto odpověď jsem tedy počítala jako celou špatnou. Další obyvatelé babiččiny chaloupky znalo jedenáct žáků. Sedm jich uvedlo Bobeše, Kokeše a Lukeše, dva označili Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a dva žáci zaškrtnuli Mulisáka, Bubáčka a Pulce. Někteří označili více možností, tyto odpovědi jsem počítala jako celé špatné.

Tabulka č. 22 a

Třída: IV				
Počet dětí: 21				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	21	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	20	95,2	1	4,8
3. Rodiště Josefa Lady	17	80,9	4	19
4. Znalost Mikeše	21	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	21	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	15	71,4	6	28,6
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	11	53,4	10	47,6

Podle čtrnácti žáků je Mikeš dílem úsměvným, podle jednoho žáka nudným, osm žáků ho označilo za zajímavé a jeden žák za jiné. Při bližším určení se objevovala zdůvodnění, že knížka je zajímavá tím, že Mikeš nosil boty a čepičku (tento důvod uvedli dokonce tři žáci), také zajímavými a hezkými příběhy, tím, co Mikeš dělá (v závorce pak uvedeny srandy), tím, že Pepík naučil Mikeše mluvit nebo je popletená.

Tabulka č. 22 b

Třída: IV			
Počet dětí: 21			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	7	33,3
	Z knížek	18	85,7
	Z televize	18	85,7
	Ze školy	16	76,7
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	14	66,7
	Nudné	1	4,8
	Zajímavé	8	38,1
	Jiné	1	4,8
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	4	19
	Ne	4	19
	Příležitostně	13	61,9

Čtyři žáci uvedli, že se k dílu vracejí, třináct pouze příležitostně a čtyři se ke knížce nevracejí. Mezi důvody kladných odpovědí s objevilo to, že se líbilo, jak Mikeš rozbil babičce krajáč s mlékem a chtěl jí vydělat na nový, dále že je to šikovný malíř a spisovatel, má bujnou fantazii a má rád děti, také se líbí, jak je Mikeš popletený, je to hezká a napínavá pohádka, kniha se líbí, Mikeš je hezký kocourek a má boty, jsou tam hezké obrázky. Jedna žákyně dokonce uvedla, že je to nejlepší knížka, kterou zná. Mezi zápornými odpověďmi převažovaly odpovědi, že dotyčného nebaví číst pořád stejné věci dokola nebo že je to nuda.

U otázky číslo deset se objevily odpovědi, že Lada napsal a namaloval Mulisáka a další pohádky, které běžely i v televizi, že je autorem kalendáře a chytré kmotry lišky. Žáci zmiňovali také obrazy, souvislost s Vánocemi, dále Bobeše, Pašíka, Pepíka, Frantu Kudlanů, babičku, Nácička či ředitele cirkusu.

V. TŘÍDA

Tabulka č. 23 a

Třída: V				
Počet dětí: 15				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	14	93,3	1	6,7
2. Kdo je to Josef Lada	12	80	3	20
3. Rodiště Josefa Lady	5	33,3	10	66,7
4. Znalost Mikeše	13	86,7	2	13,3
5. Kdo je to Mikeš	13	86,7	2	13,3
6. Proč Mikeš utekl z domova	4	26,7	11	73,3
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	8	53,3	7	46,7

V páté třídě bylo v den výzkumu patnáct žáků. Čtrnáct z nich Josefa Ladu znalo. Dvanáct jich napsalo, že jde o malíře a spisovatele, dva označili lidového vypravěče a jeden ševce. Ladovy rodné Hrusice správně označilo pět žáků, jeden žák zaškrtnul Makov, pět Prahu-Podskalí a tři Senohraby.

Tabulka č. 23 b

Třída: V			
Počet dětí: 15			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	1	6,7
	Z knížek	8	53,3
	Z televize	8	53,3
	Ze školy	0	0
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	7	46,7
	Nudné	5	33,3
	Zajímavé	3	20
	Jiné	1	6,7
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	3	20
	Ne	9	60
	Příležitostně	3	20

Mikeše znalo třináct žáků. Shodný počet žáků – osm – označilo za zdroj informací knížky a televizi, jeden žák jmenoval vyprávění rodičů a prarodičů. Třináct žáků vědělo, že Mikeš je kocour, dva žáci ho považovali za papouška. Důvod Mikešova útěku z domova správně označili pouze čtyři žáci. Jeden žák se domníval, že se Mikeš nepohodl s babičkou, tři si mysleli, že byl neposlušný a myslel, že se ve světě bude mít lépe a pět žáků označilo možnost, že Mikeš chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky znalo osm žáků, tři označili Bobeše, Kokeše a Lukeše, jeden žák Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a jeden žák Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Podle sedmi žáků je Mikeš dílo úsměvné, pět žáků ho považuje za nudného, tři za dílo zajímavé a jeden žák za jiné. Při bližším určení otázky se objevily odpovědi, že dílo je zajímavé tím, že Mikeš nosí boty a klobouk, že je to neposlušný a zvědavý, ale hodný a milý kocour. Tři žáci se k dílu vracejí, tři pouze příležitostně

a devět se jich nevrací vůbec. Mezi kladnými odpověďmi se objevilo to, že se knížka líbí, že je to zajímavé jméno, protože pobaví. Jedna žákyně také uvedla, že Mikeše nahrávali. Záporné odpovědi byly zdůvodňovány tím, že knížka nepatří mezi oblíbené, žáci ji nemají doma a nemají na ni čas, žáky to nebaví nebo to nedávají ve večerníčku.

U otázky číslo deset bylo poměrně málo odpovědí. Objevilo se zde, že Lada je malíř a pěkně maluje, je autorem básniček, zasněžených krajin, že je autorem Dobrého vojáka Švejka (myšleny zřejmě ilustrace).

VI. TŘÍDA

V šesté třídě bylo v den výzkumu přítomno dvacet jedna žáků. Dvacet jich napsalo, že Josefa Ladu zná, za malíře a spisovatele ho označilo devatenáct z nich, za lidového vypravěče dva žáci. Rodné Hrusice znalo dvanáct žáků, Makov označili tři, Prahu-Podskalí čtyři a Senohraby jeden žák.

Mikeš byl známý devatenácti žákům. Jako zdroj informací jeden žák označil vyprávění rodičů či prarodičů, třináct žáků knížky, devět žáků televizi a dva žáci školu. Že je Mikeš kocour, vědělo dvacet žáků, pouze jeden napsal, že se jedná o papouška. Důvod Mikešova útěku z domu správně napsalo pouze sedm žáků, tři uvedli, že se Mikeš nepohodl s babičkou, jeden, že byl neposlušný a myslel, že se ve světě bude mít lépe, a jedenáct, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky správně označilo pouhých sedm žáků. Deset jich uvedlo Bobeše, Kokeše a Lukeše, jeden Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a dva žáci Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Podle dvanácti žáků je Mikeš dílo úsměvné, šest žáků ho považuje za nudného, jeden žák napsal, že je to zajímavá knížka a dva ji označili za jinou. Mezi odpověďmi se ukazovalo, že žáci knížku považují za dílo určené spíše menším dětem, za nešikovné a legrační dílo. K dílu se vrací pouze jeden žák, příležitostně osm žáků, nevrací se k němu jedenáct žáků. Kladné odpovědi byly zdůvodněny tím, že je to krásná, zábavná knížka, legrační vyprávění, líbí se. Jedna žákyně uvedla, že je velmi pěkné vzpomenout si na Mikeše, protože je zábavný a v dětství

se jí líbil. Záporné odpovědi byly zdůvodněny čtením jiných knížek, neznalostí, nezájmem, nevlastněním díla.

Tabulka č. 24 a

Třída: VI				
Počet dětí: 21				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. Znalost Josefa Lada	20	95,2	1	4,8
2. Kdo je to Josef Lada	19	90,5	2	9,5
3. Rodiště Josefa Lada	12	57,1	9	42,9
4. Znalost Mikeše	19	90,5	2	9,5
5. Kdo je to Mikeš	20	95,2	1	4,8
6. Proč Mikeš utekl z domova	7	33,3	14	66,6
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	7	33,3	14	66,6

Na otázku číslo deset žáci odpovídali, že Lada je autorem pohádek, obrázků, říkanek, kalendářů, chytré kmotry lišky. Objevovalo se zde však i to, že napsal Pejska a kočičku, Krtečka nebo Princeznu se zlatou hvězdou na čele, tedy chyby, které se objevují téměř v každé třídě.

Tabulka č. 24 b

Třída: VI			
Počet dětí: 21			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	1	4,8
	Z knížek	13	61,9
	Z televize	9	42,9
	Ze školy	2	9,5
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	12	57,1
	Nudné	6	28,6
	Zajímavé	1	4,8
	Jiné	2	9,5
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	1	4,8
	Ne	11	52,4
	Příležitostně	8	38,1

VII. TŘÍDA

V sedmé třídě bylo v den výzkumu přítomno devatenáct žáků. Osmnáct z nich uvedlo, že Josefa Ladu zná. Stejný počet ho označil za malíře a spisovatele, pouze jeden žák napsal, že Lada je lidovým vypravěčem. O Ladově původu v Hrusicích vědělo deset žáků, Makov označili dva žáci a Prahu-Podskalí šest žáků.

Mikeše znal stejný počet žáků jako Ladu, tedy osmnáct. Knižky jako zdroj informací uvedlo čtrnáct žáků, televizi deset žáků a školu pouze jeden žák. Že je Mikeš kocour, vědělo v této třídě devatenáct žáků, úspěšnost této otázky tedy byla 100%.

Tabulka č. 25 a

Třída: VII				
Počet dětí: 19				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	18	94,7	1	5,3
2. Kdo je to Josef Lada	18	94,7	1	5,3
3. Rodiště Josefa Lady	10	52,6	9	47,4
4. Znalost Mikeše	18	94,7	1	5,3
5. Kdo je to Mikeš	19	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	4	21,1	15	78,9
	7	36,8	12	63,2

Důvod Mikešova útěku z domova věděli pouze čtyři žáci. Dva žáci se domnívali, že se nepohodl s babičkou. Tři si mysleli, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe, a deset jich označilo možnost, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Sedm žáků uvedlo, že u babičky kromě Mikeše žil také Pepík, Pašík a Nácíček. Deset žáků označilo Bobeše, Kokeše a Lukeše a jeden žák Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Tabulka č. 25 b

Třída: VII			
Počet dětí: 19			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	0	0
	Z knížek	14	73,7
	Z televize	10	52,6
	Ze školy	1	5,3
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	14	73,7
	Nudné	3	15,8
	Zajímavé	4	21,1
	Jiné	1	5,3
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	0	0
	Ne	9	47,4
	Příležitostně	8	42,1

Podle čtrnácti žáků je Mikeš dílo úsměvné, tři ho označili za nudné, čtyři za zajímavé a jeden za jiné. Zajímavé žákům připadá příhodami Mikeše, scénářem zpracování a ilustracemi, dějem. Naopak jeden žák označil dílo za jiné a uvedl, že je strašně dětinské, nezáživné a nudné. Devět žáků napsalo, že se k dílu nevrací, osm, že příležitostně. Mezi důvody záporných odpovědí se objevilo, že žáci už dílo několikrát četli a zdá se jim spíše pro mladší děti, že čtou knížky přiměřené jejich věku, dílo se jim zdá trapné, není tak zábavné jako jiné knížky, televizní pořady nebo počítačové hry, nikdy nečtou knihu dvakrát, je to divné, nezáživné, není zájem a příležitost. Mezi důvody kladných odpovědí žáci napsali, že dílo je baví, někdy sledují večerníček nebo čtou mladším sourozencům, sestřenicím či bratrancům, je to zajímavé nebo nemají co dělat, tak si dílo prostě přečtou.

VIII. TŘÍDA

Tabulka č. 26 a

Třída: VIII				
Počet dětí: 22				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	22	100	0	0
2. Kdo je to Josef Lada	22	100	0	0
3. Rodiště Josefa Lady	12	54,5	10	45,5
4. Znalost Mikeše	21	95,5	1	4,5
5. Kdo je to Mikeš	22	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	8	36,4	14	63,6
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	13	59,1	9	40,9

V otázce číslo deset žáci psali, že Lada je spisovatel, malíř, autor knížek, básní, bajek, obrazů, zejména zimní krajiny a ročních období, že psal pro děti, je autorem Bubáků a hastrmanů. Jedna žákyně napsala, že ví, že zemřel, jiný žák, že existuje auto Lada. že zemřel jedna žákyně také uvedla, že o Ladovi psali v hodině Občanské výchovy v soutěži jedné cestovní kanceláři a že vyhráli. Žádné další podrobnosti uvedeny nebyly.

V osmé třídě bylo v den výzkum přítomno dvacet dva žáků. Všichni žáci uvedli, že Josefa Ladu znají, úspěšnost této otázky byla tedy 100%. Stejně úspěšní byli žáci i v otázce číslo dvě, všichni správně uvedli, že Lada je malíř a spisovatel. Ladovy rodné Hrusice znalo už jen dvanáct žáků, čtyři uvedli, že pochází z Makova, čtyři z Prahy-Podskalí a dva ze Senohrab.

Mikeše znalo dvacet jedna žáků, jeden žák uvedl, že ho zná z vyprávění rodičů či prarodičů, osmnáct žáků z knížek, sedm žáků z televize a tři žáci zaškrtnuli, že Mikeše znají ze školy. Všichni žáci odpověděli, že Mikeš je kocour, i u této otázky byla tedy třída 100% úspěšná. Důvod Mikešova útěku z domu správně vědělo osm žáků, dva žáci uvedli, že Mikeš byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe, a dvanáct žáků se domnívalo, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky vědělo třináct žáků, šest jich uvedlo, že se jednalo o Bobeše, Kokeše a Lukeše a jeden žák zaškrtnul Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Podle devatenácti žáků je Mikeš dílem úsměvným, jeden ho označil za nudné, jeden za zajímavé, protože Mikeš uměl mluvit, a jeden za jiné a blíže ho specifikoval jako zvláštní. Jeden žák uvedl, že Mikeš je dílem úsměvným a nudným dohromady, proto tady nesouhlasí počty žáků. Čtyři žáci napsali, že se k dílu vrací, deset jich uvedlo, že ne, a osm, že pouze příležitostně. Kladné odpovědi byly zdůvodněny tím, že se dílo líbí, že je pěkné, že si ho žáci otevřou, když mají chuť se zasmát, je to moc pěkná vzpomínka na rané dětství, je to skvělé, úsměvné, radostné, komické a zajímavé dílo, žáci Mikeše poslouchají na gramofonové desce či se jen tak rádi podívají. Záporné odpovědi byly zdůvodněny tím, že žáci už čtou jiné knížky, dílo je nezajímavé, je to dětinské nebo neví, proč by se k dílu měli vracet.

U otázky číslo deset se nejčastěji objevovaly pojmy jako Hrusice, zima, ponocný, Mulisák, Pulec, obrázky, pohádky, obrázky ze svého rodného města a okolí, vodník na vrbě, hastrman, hejkal, bubáci. Jedna žákyně uvedla, že si Ladu vybaví starého a s fajfkou, jiná napsala, že kreslil postavičky se čtveratými prsty.⁶⁷

⁶⁷ Viz poznámka č. 64 na str. 42.

Tabulka č. 26 b

Třída: VIII			
Počet dětí: 22			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	1	4,5
	Z knížek	18	81,8
	Z televize	7	31,8
	Ze školy	3	13,6
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	19	86,4
	Nudné	1	4,5
	Zajímavé	1	4,5
	Jiné	1	4,5
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	4	18,2
	Ne	10	45,5
	Příležitostně	8	36,4

IX. TŘÍDA

V deváté třídě bylo v den výzkumu přítomno dvacet šest žáků. Dvacet pět jich uvedlo, že Josefa Ladu zná. Přestože jeden žák uvedl, že Ladu nezná, všech dvacet šest jich napsalo, že se jedná o malíře a spisovatele. jen patnáct jich však už vědělo, že pochází z Hrusic. Dva žáci označili Makov a tři Senohraby.

Mikeše znali všichni žáci, je to druhá otázka, ve která byla třída 100% úspěšná. Tři z nich napsali, že zdrojem informací jim bylo vyprávění rodičů a prarodičů, dvacet jedna jich zaškrtnulo knížky, osm televizi a dva školu. Všech dvacet šest žáků také správně uvedlo, že Mikeš je kocour, tedy opět 100% úspěšnost. Důvod Mikešova útěku do světa vědělo devět žáků, šest se jich domnívalo, že Mikeš byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe, deset jich označilo možnost, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy spoluobyvatele babiččiny

chaloupky znalo čtrnáct žáků, deset jich uvedlo Bobeše, Kokeše a Lukeše, jeden Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného.

Tabulka č. 27 a

Třída: IX				
Počet dětí: 26				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	25	96,2	1	3,8
2. Kdo je to Josef Lada	26	100	0	0
3. Rodiště Josefa Lady	15	57,7	11	42,3
4. Znalost Mikeše	26	100	0	0
5. Kdo je to Mikeš	26	100	0	0
6. Proč Mikeš utekl z domova	9	34,6	17	65,4
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	14	53,8	12	46,2

Podle devatenácti žáků je Mikeš dílem úsměvným, podle čtyř nudným, jeden žák ho označil za dílo zajímavé a dva žáci za dílo nudné. Nejčastějšími zdůvodněními bylo, že je to pěkná pohádka, zajímavé dílo vzhledem k vytvořenému „světu“ spisovatele, jednomu žáku se dílo zdálo dětinské. Pouze jeden žák uvedl, že se k dílu vrací, šest jich napsalo, že příležitostně, a devatenáct, že se nevrací. Kladné odpovědi byly zdůvodněny stylem psaní a mluvy, vysíláním v televizi, tím, že není

co dělat. Jedna žákyně uvedla, že dřív Mikeše četla, už ho hodně zapomněla, ale líbí se jí. Jiná uvedla, že někdy čte Mikeše malé sestřenicí, další poslouchá gramofonovou desku. Záporné odpovědi byly zdůvodnění tím, že není čas, není důvod se vracet, je to dětinské, žáci znají dílo dobře, a proto si raději přečtou něco jiného, v tomto věku už nečtou pohádky a zajímají je jiné knížky. Někteří žáci se vyjadřovali poněkud vulgárněji, po některých jejich odpovědi nešly přečíst, protože byly napsané nečitelným písmem. Tyto odpovědi zde z těchto důvodů neuvádím.

Tabulka č. 27 b

Třída: IX			
Počet dětí: 26			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	3	11,5
	Z knížek	21	80,8
	Z televize	8	30,8
	Ze školy	2	7,7
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	19	73,1
	Nudné	4	15,4
	Zajímavé	1	3,8
	Jiné	2	7,7
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	1	3,8
	Ne	19	73,1
	Příležitostně	6	23,1

Na otázku číslo deset žáci odpovídali, že Lada je autorem Mulisáka, Bubáčka a Pulce, Bubáků a hastrmanů, bajek, obrázků ilustrací, pohádek pro děti, zimních pohlednic, kalendáře, obrazů s ročními obdobími. Jeden žák napsal, že Lada je autorem Pejška a kočičky (což je typická chyba) a že byl skladatelem, jiný žák že ho téma nezajímá.

5. 6. 3 VÝSLEDKY VÝZKUMU NA CYRILOMETODĚJSKÉ CÍRKEVNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLE V BRNĚ

Na Cyrilometodějské církevní základní škole v Brně jsem se dotazovala celkem sto šedesáti jednoho žáka. Nyní bych chtěla shrnout celkové výsledky výzkumu.

Josefa Ladu znalo sto padesát pět žáků, tedy 92,3%. Sto čtyřicet sedm, tedy 91,3% jich správně napsalo, že Lada je malíř a spisovatel. Sedm žáků (4,3%) ho označilo za hudebního skladatele, šest žáků (3,7%) za lidového vypravěče a dva žáci (1,2%) za ševce. Jeho rodné Hrusice znalo devadesát pět žáků, tedy pouze 59%. Dvanáct žáků (7,4%) označilo Makov, třicet sedm žáků (23%) Prahu-Podskalí a osm žáků (4,9%) Senohraby.

Mikeše znalo sto padesát sedm žáků, tedy 94,4%. Vyprávění rodičů či prarodičů jako zdroj své informovanosti označilo osmnáct žáků (11,2%), knížky sto dvacet žáků (74,5%), televizi osmdesát dva žáků (50,9%) a školu třicet šest žáků (22,3%). Že je Mikeš kocour, vědělo správně sto padesát sedm žáků (97,5%), pět žáků (3,1%) ho označilo za psa. Jeden žák ho označil za kocoura i psa, proto zde nesouhlasí počet odpovědí a procenta úspěšnosti.

Důvod Mikešova útěku do světa znalo šedesát čtyři žáků (39,7%). Devět žáků (5,6%) se domnívalo, že se nepohodl s babičkou, osmnáct žáků (11,2%) zahrlo možnost, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe, a šedesát devět žáků (42,8%) napsalo, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Mikešovy přátele z babiččiny chaloupky znalo osmdesát šest žáků (53,4%). Padesát pět žáků (34,2%) označilo Bobeše, Kokeše a Lukeše, sedm žáků (4,3%) Frantíka, slouhu Malinovského a ponocného a osm žáků (4,9%) Mulisáka, Bubáčka a Pulce.

Podle sto deseti žáků (68,3%) je Mikeš dílem úsměvným, dvacet tři žáků (14,3%) ho označilo za nudné, dvacet osm žáků (14,3%) za zajímavé a deset žáků (6,2%) za jiné. Zdůvodnění byla podrobněji uváděna u hodnocení jednotlivých tříd, proto se o nich nyní nebude více rozepisovat. Zmínit bych chtěla jen to, že žáci Mikeše

v hojném počtu považují za dílo pro mladší děti, zejména žáci ve vyšších ročnících.

Tabulka č. 28 a

Cyrilometodějská církevní základní škola v Brně				
Počet dětí: 161				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	155	92,3	6	3,7
2. Kdo je to Josef Lada	147	91,3	14	8,7
3. Rodiště Josefa Lady	95	59	66	41
4. Znalost Mikeše	152	94,4	9	5,6
5. Kdo je to Mikeš	157	97,5	5	3,1
6. Proč Mikeš utekl z domova	64	39,7	97	60,3
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	86	53,4	752	46,6

Dvacet sedm žáků (16,7%) uvedlo, že se k dílu vrací, sedmdesát čtyři žáků (45,9%) se nevrací a padesát dva žáků (32,3%) se k dílu vrací příležitostně. Také tyto otázky byly podrobněji rozebírány u hodnocení jednotlivých tříd, proto bych zmínila jen to, že i zde se velmi často objevovalo, že je to dílo určené mladším dětem.

Tabulka č. 28 b

Cyrilometodějská církevní základní škola v Brně			
Počet dětí: 161			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	18	11,2
	Z knížek	120	74,5
	Z televize	82	50,9
	Ze školy	36	22,3
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	110	68,3
	Nudné	23	14,3
	Zajímavé	28	17,4
	Jiné	10	6,2
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	27	16,7
	Ne	74	45,9
	Příležitostně	52	32,3

Otázka číslo deset byla také podrobněji rozebírána v jednotlivých hodnoceních, proto ji zde nebudu opakovaně zmiňovat. V celkovém hodnocení žáci Cyrilometodějské církevní základní školy žáci o Ladovi určité povědomí mají, podle výsledků lepší než žáci Biskupského gymnázia. Nižší ročníky se orientují v postavách a ději Ladových knížek více než ročníky vyšší. Tento jev si vysvětlují tím, že Ladova díla jsou opravdu určena spíše pro mladší děti a žáci vyšších ročníků už je nepovažují za odpovídající jejich věku, proto se jimi nezabývají.

5. 7 VÝSLEDKY VÝZKUMU POVĚDOMÍ O JOSEFU LADOVI A JEHO DÍLE U ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A NIŽŠÍHO STUPNĚ VÍCELETÉHO GYMNÁZIA

Během výzkumu jsem rozdala dotazníky tři sta třem žákům. Tento počet nezahrnuje sto sedmdesát čtyři žáků Základní školy svaté Voršily v Olomouci, kde jsem prováděla výzkum jiným způsobem, který je popsán u zmiňované školy. Jejich odpovědi nejsou zahrnuty do procentuálního hodnocení a do tabulek, budou však zahrnuty do celkového hodnocení znalostí žáků.

Dvě stě devadesát dva žáků odpovědělo, že Josefa Ladu zná. Kladných odpovědí tedy bylo 96,4%, nutné je však také posoudit, zda žáci odpověděli kladně a opravdu Ladu znali nebo jestli jen zakroužkovali z toho důvodu, že jméno jim bylo známe, ale nic dalšího o něm už nevěděli. K této variantě bych s v mnoha příkladech přiklonila, protože odpovědi na další otázky nejsou nijak povzbudivé. Spousta žáků napsala, že Ladu zná, a v dalších otázkách odpovídali špatně, jako by vůbec neměli ponětí, o koho se jedná. Možností je také určitá provokace, ta byla v několika odpovědích zřejmá, myslím si ale, že na celkové hodnocení nemá zvlášť velký vliv.

Dvě stě osmdesát žáků odpovědělo, že Josef Lada je malíř a spisovatel, bylo to 92,4%. Toto číslo považuji také za dobrý výsledek. Devět žáků (2,9%) ho označili za hudebního skladatele, stejný počet žáků za lidového vypravěče a šest žáků (1,9%) za ševce. Tato možnost mohla být ovlivněna tím, že Lada pocházel ze ševcovské rodiny.

V další otázce už výsledky nejsou tak uspokojivé. Hrusice za jeho rodné město označilo sto devadesát jedna žáků, to je 63%. Makov napsalo šestnáct žáků (5,3%), Prahu-Podskalí padesát jedna žáků (16,8%) a Senohraby sedmnáct žáků (5,6%). Docela mě zarazilo, že žáci neznají obec Hrusice. Pochopila jsem, že často označovali Prahu-Podskalí – spousta spisovatelů pochází z Prahy a Podskalí je místo, kde se scházeli umělci Ladova typu.

Tabulka č. 29 a

Počet dětí: 303				
Otázky z dotazníku	Počet správných odpovědí	Procenta	Počet špatných odpovědí	Procenta
1. znalost Josefa Lady	292	96,4	11	3,6
2. Kdo je to Josef Lada	280	92,4	23	7,6
3. Rodiště Josefa Lady	191	63	112	37
4. Znalost Mikeše	285	94,1	18	5,9
5. Kdo je to Mikeš	292	96,4	11	3,6
6. Proč Mikeš utekl z domova	135	44,5	168	55,4
7. Kdo žil s Mikešem u babičky	174	57,4	129	42,6

Navíc Praha-Podskalí byla po určitou dobu Ladovým bydlištěm. Senohraby jsou město blízko hrusic – však Hrusice bývají často uváděny jako Hrusice u Senohrab, myslím si však, že tato skutečnost žákům není známá a že šlo spíše o tipování. Co mě však zarazí je, že někteří žáci označili Makov. Jednou z možností vysvětlení je, že v literatuře se objevuje město s podobným názvem, jedná se o Bakov, ale ve většině případů jde o dívčí romány a s Ladou to tedy nemá žádnou souvislost. Makov je navíc město slovenské. Výsledky této otázky mě tedy moc nepotěšily.

Tabulka č. 29 b

Počet dětí: 303			
Otázky z dotazníku	Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Procenta
4. Odkud znáte Mikeše?	Z vyprávění rodičů či prarodičů	45	14,8
	Z knížek	220	72,6
	Z televize	161	53,1
	Ze školy	78	25,7
8. Mikeš je podle vás dílo:	Úsměvné	209	68,9
	Nudné	33	10,9
	Zajímavé	57	18,8
	Jiné	17	5,6
9. Vracíte se k tomuto dílu?	Ano	51	16,8
	Ne	132	43,5
	Příležitostně	111	36,6

Mikeše znalo dvě stě osmdesát pět žáků, tedy 94,1%. Když uvážím, že ve většině dotazníků se objevilo, že Lada je autorem Bubáků a hastrmanů, považuji tyto procenta za velmi dobrý výsledek. Pro mě trochu překvapující jsou také výsledky, odkud žáci Mikeše znají. Čtyřicet pět (14,8%) jich označilo za zdroj svých informací vyprávění rodičů či prarodičů, dvě stě dvacet žáků (72,6%) knížky, sto šedesát jedna žáků (53,1%) televizi a pouze sedmdesát osm žáků (25,7%) školu. Tyto výsledky mě utvrdily v tom, že Ladovi není ve škole věnována velká pozornost. Když jsem si pročetla čítanky, většinou v nich byl úryvek z Ladových vzpomínek na dětství, na to, jak jako malý kluk dováděl s ostatními vesnickými kluky- tyto ukázky byly doprovázeny jeho ilustracemi – to také potvrzuje fakt, že žáci většinou psali, že Lada je malíř, jako spisovatele ho moc nevnímají. Co si vybavují nejčastěji, jsou jeho obrazy – pohledy a zimní krajiny. Pokud žáci znají Mikeše, tak nejčastěji z knížek nebo z televize – z večerníčků. Tato informace by

se dala ještě doplnit tím, že v dotaznících se poměrně často objevovalo, že Ladu poslouchají na gramofonové desce nebo na kazetě.

Dvě stě devadesát dva žáků (96,4%) vědělo, že Mikeš je kocour. Je překvapující, že osm žáků (2,6%) ho označilo za papouška, dva žáci (0,6%) za psa a jeden žák (0,6%) za kozla. Hodnocení této otázky vypovídá o tom, že žáci o Mikešovi určité povědomí mají, jak se však ukáže dále, jejich další znalosti nejsou moc dobré.

Důvod Mikešova útěku do světa vědělo pouze sto třicet pět žáků (44,5%), kteří správně označili možnost, že rozbil babičce krajáč a chtěl jí vydělat na nový. Patnáct žáků (4,9%) se domnívalo, že se nepohodl s babičkou, třicet dva žáků (10,5%) napsalo, že byl neposlušný a myslel si, že se ve světě bude mít lépe, co je zarážející, sto čtrnáct žáků (37,6%) napsalo, že chtěl získat nové zkušenosti a poznat jiné kraje. Vysvětlují si to tím, že žáci buď opravdu nevěděli a tipovali nebo si opravdu mysleli to, co napsali. Potom je však zvláštní, že napsali, že Mikeše znají, a většina dokonce z knížek. Pokud by to byla pravda, museli by znát správnou odpověď. Protože ji však neznali, předpokládám, že v některých otázkách neodpovídali zcela pravdivě nebo napsali, že Mikeše znají, ale znali pouze jméno a o ději knížky nebo o postavě už žádné další povědomí neměli. To se ukáže i ve výsledcích následující otázky.

Pouze sto sedmdesát čtyři žáků (57,4%) vědělo, že kromě Mikeše u babičky žil také Pepík, Pašík a Náciček. Poměrně velký počet, devadesát pět žáků (31,3%) označilo Bobeše, Kokeše a Lukeše. To mě překvapilo, protože ze tří jmenovaných postav je reálná pouze jedna, kozel Bobeš, který je sice součástí Mikešových příběhů, ale u babičky nebydlí, má svůj chlívek u slouhy Malinovského. Kokeš a Lukeš jsou postavy vymyšlené, jedná se o reálná příjmení v České republice nebo o jména postavy vyskytující se v dílech jiných autorů. Nadměrný výskyt odpovědí této možnosti si vysvětlují určitou zvukovou podobou těchto tří jmen. Frantík, slouha Malinovský a ponocný, které označilo třináct žáků (4,3%), jsou naopak reálnými postavami z Mikeše. Proto mě překvapilo, že žáci volili spíše postavy, které se v díle nevyskytují, očekávala bych opačný výsledek. Poslední možnost, Mulisák, Bubáček a Pulec, které zvolilo 11 žáků (3,6), je zdůvodnitelná tím, že tyto postavy se jsou hlavními postavami v Bubácích a hastrmanech. Přesto byly

volení poměrně méně než Bobeš, Kokeš a Lukeš, kteří, jak už byla napsáno výše, se v díle nevyskytují, s výjimkou kozla Bobeše. Bubáci a hastrmani byli nejzmiňovanějším dílem Josefa Lady, právě proto mě poměr odpovědí překvapil a poněkud zarazil.

Dvě stě devět žáků (68,9%) označilo Mikeše za dílo úsměvné, třicet tři žáků (10,9%) za nudné, padesát sedm (18,8%) za zajímavé a sedmnáct žáků (5,6%) za jiné. Při zvolení možnosti, že Mikeš je dílo zajímavé, měli žáci blíže specifikovat, čím jim dílo připadá zajímavé, nejčastěji psali, že tím, že Mikeš umí mluvit či obecně zvířátka, které naučil mluvit člověk. Také byla zmiňována zvířata a jejich kladné lidské vlastnosti, příhody, postřehy ze života, scénář zpracování, vytvořený „svět“ spisovatele či děj obecně. U Mikeše byly ceněno jeho příhody, že šel do světa, že nosil boty a čepičku nebo klobouk, zmíněn byl také kozel Bobeš a kocourek Náciček. V neposlední řadě žáci považovali za zajímavé ilustrace doprovázející dílo. Tím se opět ukazuje, že Lada je vnímán více jako malíř než jako spisovatel.

Žáci, kteří napsali, že dílo je jiné, také měli svou odpověď blíže specifikovat. Nejčastěji Mikeše označovali z dílo legrační, pro děti, milé, poučné, relaxační, pěkně animované, zábavné či popletené (v dobrém slova smyslu). V negativním slova smyslu se objevilo, že je to dílo dětinské, nezáživné a nudné. To také potvrzuje názory žáků, že Mikeš je dílo spíše pro mladší děti.

Pouze padesát jedna žáků (16,8%) uvedlo, že se k dílu vrací. Sto jedenáct žáků (36,6%) uvedlo, že příležitostně, a sto třicet dva žáků (43,5%) uvedlo, že se k Mikešovi nevrací. Kladné odpovědi žáci zdůvodňovali tím, že knížku mají doma, popřípadě ve škole, že se jim líbí, že se jí vrací do dětství, je to pěkná pohádka, zábavné dílo. Nejčastějším zdůvodněním bylo to, že žáci mají mladší sourozence, kterým knížku čtou nebo se kterými sledují Večerníček. Naopak záporné odpovědi byly zdůvodněny především nevlastněním díla, nezájmem, tím, že žáci nemají čas, že čtou jiné knížky. Důvodem, který se objevoval nejčastěji téměř v každém dotazníku, bylo to, že dílo je určeno mladším dětem. Toto již bylo podrobněji rozebráno u jednotlivých tříd a škol, proto se jím zde nebudu zabývat konkrétněji. Zmíním snad jen to, že někteří žáci se o této skutečnosti vyjadřovali

poměrně vulgárně a jako by bylo jasné, že Mikeš je určen mladším, jakoby nemohli pochopit, že se jich někdo ptá, zda dílo čtou a vracují se k němu.

6. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala spisovatelem, malířem a ilustrátorem Josefem Ladou. Popsala jsem základní rysy jeho tvorby pro děti se zřetelem k jeho slovesnému dílu a provedla jsem výzkum povědomí o něm a o jeho díle u žáků tří základních škol a nižšího stupně víceletého gymnázia. Tím jsem získala odpověď na otázku položenou v úvodu, a sice jaký význam má Ladova tvorba pro současného dětského čtenáře a jak současný dětský čtenář vnímá Ladu jako spisovatele. Výsledky jsem zhodnotila jednotlivě po třídách, školách a v závěru příslušné kapitoly jsem provedla zhodnocení celého výzkumu.

7. POUŽITÁ LITERATURA

7. 1 PRIMÁRNÍ LITERATURA

Lada, J.: Bubáci a hasrmani.

Lada, J.: Bubáci a hasrmani a jiné pohádky. Práce. Praha 1946.

Lada, J.: Dětem. Usp. Jan Vrána a D. M. Pavlíček. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1963.

Lada, J.: Kalamajka. Družstevní práce. Praha 1948.

Lada, J.: Kronika mého života. Odeon. Praha 1974.

Lada, J.: Maminčina říkadla. Dialog. Liberec 2000.

Lada, J.: Mikeš. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1966.

Lada, J.: Mikeš. Albatros. Praha 2006.

Lada, J.: Moje abeceda. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1960.

Lada, J.: Nezbedné pohádky. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1958.

Lada, J.: O chytré kmotře lišce. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1967.

Lada, J.: Pohádky naruby.

Lada, J.: Říkadla naší babičky. Dialog. Liberec 2000.

Lada, J.: Vzpomínky z dětství. Jiří Chvojka. Havlíčkův Brod 1948.

7. 2 SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

7. 2. 3 KNIŽNÍ PUBLIKACE

Chaloupka, O.: O literatuře pro děti. Československý spisovatel. Praha 1989. [1]

Chaloupka, O.: Próza pro děti a mládež. Albatros. Praha 1989. [2]

Chaloupka, O. – Nezkusil, V.: Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury I. Albatros. Praha 1973. [1]

Chaloupka, O. – Nezkusil, V.: Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II. Albatros. Praha 1976. [2]

- Chaloupka, O. – Voráček, J.: Kontury české literatury pro děti a mládež (od začátku 19. století po současnost). Albatros, Praha 1984.
- Kolektiv autorů: Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež. Albatros. Praha 1985.
- Kolektiv autorů: Lexikon české literatury II/2. Academia. Praha 1993.
- Ladová, A.: Můj táta Josef Lada. Mladá fronta. Praha 1963.
- Pečinková, P.: Obrázky Josefa Lada. Gallery. Praha 1998.
- Petrů, E.: Úvod do studia literární vědy. Rubico. Olomouc 200.
- Rosová, M.: Úvod do studia literatury pro mládež. Pedagogická fakulta Ostravské univerzity. Ostrava 2002.
- Stejskal, V.: Moderní česká literatura pro děti. Státní nakladatelství dětské knihy. Praha 1962.
- Toman, J.: Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích. České Budějovice 1992.
7. 2. 4 ČASOPISECKÉ PUBLIKACE
- Vrubová, V.: Pro umělou pohádku. Zlatý máj, č. 3, 1969, s. 199-204
- Sieglová, N.: Lada dětem. Literární měsíčník, roč. 16, č. 10, 1987, s. 92-94
- Smetáček, V.: Podobnost jazyka ve vybraných knihách pro děti. Zlatý máj, č. 3, 1972, s. 173-178
- Stehlíková, B.: Josef Lada a dětská kniha. Výtvarná kultura, roč. 11, č. 6, 1987, s. 32-36